

MSME PULSE

ફેબ્રુઆરી 2021

સરકાર દ્વારા ઈસીએલજીએસ સહિતના મોટા નીતિ પ્રોત્સાહન ને લીધે સપ્ટેમ્બર -20 માં એમએસએમઈ ક્ષેત્રમાં ધિરાણ વૃદ્ધિ માં તીવ્ર ઉછાળો અનુભવાયો અને 5.7% વાર્ષિક વૃદ્ધિ નોંધાઈ છે. રોગચાળા દરમિયાન એમએસએમઈને સમર્થન આપવા જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો ટોચની દોડવીર રહી છે અને જેમ જેમ આર્થિક પ્રવૃત્તિમાં વધારો થયો છે, ખાનગી બેંકો અને એનબીએફસીમાં પણ ધિરાણની માંગમાં તેજી જોવા મળી રહી છે. જેમ જેમ આપણે વિકાસના માર્ગ પર આગળ વધીએ છીએ, આપણે જોખમ વધારતા (બિલ્ડ-અપ) સંક્રિતોનું કાળજીપૂર્વક નિરીક્ષણ કરવાની જરૂર છે, ખાસ કરીને માર્કેટ સેગમેન્ટમાં જે પ્રમાણમાં ઊંચા સીએમઆર ઘટાડા ના સાક્ષી છે

શ્રી વી.સત્ય વેક્ટરાવ

ડી એમ ડી
સીડબી

એમએસએમઈ ક્રેડિટ વૃદ્ધિમાં પુનરુત્થાન. કે જે પૂર્વ રોગચાળાના સ્તરે પાછા આવ્યા છે, આપણા બજારોમાં આર્થિક રીકવરી ના એક ખૂબ જ આશાસ્પદ સૂચક છે. સાર્વજનિક ક્ષેત્રની બેંકો (પીએસબી) આ પુનરુત્થાનની મુખ્ય ચાલક છે કારણ કે તેઓએ ઈસીએલજીએસ દિશાનિર્દેશોનું ઝડપથી પાલન કરવા અને ચપળતાપૂર્વક એમએસએમઈને ધિરાણ અમલમાં મૂકવા માટે આશ્ચર્યજનક રીતે ડેટા એનાલિટિક્સ અને ધિરાણ માહિતી ઉકેલો આપ્યા છે. આદરણીય નાણાં પ્રધાન દ્વારા તાજેતરના બજેટની ઘોષણામાં એમએસએમઈ ક્ષેત્રમાં ફાળો ગત વર્ષ કરતા બમણો થયો છે જે ક્ષેત્રને વધુ જરૂરી આર્થિક સહાય પ્રદાન કરશે. આ ક્ષેત્રના ટકાઉ વિકાસને ટેકો આપવા માટે સરકાર, રેગ્યુલેટર, ધિરાણ કર્તાઓ અને છેલ્લે એમએસએમઈ સહિતના તમામ ઈકોસિસ્ટમ ખેલાડીઓ સાથે કામ કરવા ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ પ્રતિબદ્ધ છે.

રાજેશ કુમાર

એમ ડી & સીઈઓ
ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ લીમિટેડ

ANALYTICAL CONTACTS

TransUnion CIBIL

Vipul Mahajan

vipul.mahajan@transunion.com

Saloni Sinha

saloni.sinha@transunion.com

SIDBI

Rangadass Prabhavathy

erdav@sidbi.in

Ramesh Kumar

rameshk@sidbi.in

Table of contents

કાર્યકારી સારાંશ	01
એમએસએમઈ ધિરાણ નો ધિરાણ વિકાસ	03
ધિરાણ કામગીરી અને સ્વાસ્થ્ય તપાસણી	08
ધિરાણકર્તા થી સંચાલિત વ્યૂહરચનામાં સ્થળાંતર	14
ઉપ સંહાર	20

કાર્યકારી સારાંશ

વાણિજ્યિક ધિરાણ પુછપરછ માં ઉછાળો આવ્યો અને ક્રેડિટ માંગમાં પુનરુત્થાન દર્શાવે છે કે તે પૂર્વ-કોવિડ -19 સ્તર જળવી રહી છે: એપ્રિલ -20 માં વ્યાપારિક ધિરાણ પૂછપરછ માં વાય-ઓ-વાય (YOY) ધોરણે 60% નો ઘટાડો થયો છે. જો કે જૂન -20 માં ઇમરજન્સી ક્રેડિટ લાઈન ગેરેંટી સ્કીમ (ઈસીએલજીએસ) પર સરકારની આત્મનિર્ભર ભારત પહેલ સાથે વ્યાપારિક ધિરાણ પૂછપરછ માં 58% વાર્ષિક વૃદ્ધિ નોંધાવી છે અને હવે ડિસેમ્બર-20 માં તે 13% ના વૃદ્ધિદર પર સ્થિર છે જે પૂર્વ-કોવિડ -19 સ્તરના વિકાસ દર જેટલી છે.

ઈસીએલજીએસએ એમએસએમઈ ધિરાણ સપ્લાયને વેગ આપ્યો છે, જોકે મોટાભાગના પ્રણેતાઓ (બેંક માં રહેલા) ઈટીબી સેગમેન્ટ તરફ છે: ઈસીએલજીએસની પ્રકૃતિ જોતાં બેંક માં રહેલા એમએસએમઈ તરફના ધિરાણ માં ગતિ આવી છે જેણે ઈટીબી સેગમેન્ટમાં ધિરાણ ના ઊંડા પ્રવેશ તરફ દોરી છે. 2019 દરમિયાન સમાન સમય મર્યાદા માટે 7% ની તુલના માં સપ્ટે-20 માં એમએસએમઈ ના 30 % કે જેની પાસે માર્ચ-20 ના રોજ હાલની લાઈવ લોન હતી, ધિરાણની બીજી લાઈન મળી છે.

એમએસએમઈ લોનની ઉત્પત્તિ માં ઉછાળો (રીબાઉન્ડ) મેટ્રો શહેરો કરતા બિન-મેટ્રો સ્થળો માટે વધારે છે: મેટ્રો શહેરો કરતાં બિન-મેટ્રો સ્થળોએ ઓછા કડક અને ટૂંકા લોકડાઉન લાદવામાં આવ્યાં હતાં. જે બિન-મેટ્રો સ્થાનો નાં એમએસએમઈ લોનનાં ઉદગમ માં જોવા મળે છે જેણે જૂન 20 માં 157% અને સપ્ટેમ્બર-20 માં 20% વાય-ઓ-વાય વાર્ષિક વૃદ્ધિ પ્રદર્શિત કરી છે. આની સરખામણી માં મેટ્રો સ્થળોએ ઉત્પત્તિમાં જૂન-20 માં 76% અને સપ્ટે-20 માં 12% જેટલો ઓછો વાય-ઓ-વાય વાર્ષિક વૃદ્ધિ દર દર્શાવે છે.

એમએસએમઈ ધિરાણમાં અગ્રેસર તરીકે જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો (પીએસબી) ઉભરી આવી છે, ત્યારબાદ ખાનગી બેંકો છે: પીએસબીએ સપ્ટે -20 માં ઉત્પત્તિમાં 30% ના વિકાસ દરથી વૃદ્ધિ નોંધાવી છે - ફેબ્રુઆરીમાં તેમની પૂર્વ-કોવિડ -19 સ્તરથી, 16% થી લગભગ બમણી. ખાનગી બેંકો માટે સપ્ટે-20 માં વાય-ઓ-વાય ઉદગમ વિકાસ 16% રહ્યો હતો. પીએસબી એમએસએમઈ ધિરાણમાં અગ્રણી રહી છે, આ સરસાઈ તેઓએ એપ્રિલ-20 થી જળવી છે. જો કે, ડિસે-20 અને જાન્યુ-21 ના સમયગાળા દરમિયાનના તાજેતરના પૂછપરછના વલણો આ વલણથી વિપરીત પરિણામ દર્શાવે છે કારણ કે ખાનગી બેંકોએ ફરીથી એમએસએમઈ ધિરાણ શરૂ કર્યું છે અને આ તફાવતને ઝડપથી બંધ કરી રહી છે.

100% ક્રેડિટ ગેરેંટી સ્કીમમાં પૂર્વ-COVID-19 સ્તર કરતાં મંજૂરી દર માં ઉંચો વધારો કર્યો છે: જો પૂર્વ-કોવિડ -19 સ્તરની તુલના કરવામાં આવે તો જૂન -20 માં મંજૂરી દર માં લગભગ 1.5 ટકાનો વધારો થયો છે. પીએસબી માટે મંજૂરી દરમાં સૌથી વધુ નોંધપાત્ર વધારો છે જે પૂર્વ-કોવિડ સ્તરની તુલનામાં લગભગ 2 ગણો વધ્યો છે. મંજૂરી દર માં વૃદ્ધિનો સૌથી વધુ લાભ મેળવનારા 7 થી 10 નો સીબીલ એમએસએમઈ રેન્ક (સીએમઆર) સાથે ઊંચા જોખમ ધરાવતા એમએસએમઈ છે જે આ પોર્ટફોલિઓ ની નિયમિત દેખરેખની આવશ્યકતા અને સાવધાની નો સંકેત કરે છે.

ઉપભોક્તાના વિવેકપૂર્ણ ખર્ચ અને માઈક્રો લોન સેગમેન્ટના ક્ષેત્રોમાં ઉંચો સીએમઆર ઘટાડો જોવા મળે છે: રોગચાળાને લગતી આર્થિક પ્રવૃત્તિ બોરોઅરો ની ધિરાણ પ્રોફાઈલમાં બગાડા તરફ દોરી ગઈ છે, જે વર્ષ પહેલાં સમાન સમયની તુલનામાં સપ્ટેમ્બર-19 થી સપ્ટેમ્બર-20 ના ગાળા દરમિયાન સીએમઆરના ઊંચા ઘટાડા તરફ દોરી જાય છે. જો કે આ ઘટાડો માઈક્રો સેગમેન્ટમાં ઉપભોક્તા મુખ્ય ખર્ચ ક્ષેત્રોની સરખામણીમાં ગ્રાહકના વિવેકપૂર્ણ ખર્ચ ક્ષેત્રોમાં વધુ સ્પષ્ટ વર્તાય છે.

ધિરાણ સપ્લાયમાં પ્રવેગક્રમને કારણે સપ્ટે-20 માટેનો ડિફોલ્ટ રેટ 12.1% પર સ્થિર છે: સપ્ટે-20 માં એમએસએમઈ સેગમેન્ટ માટે નો એનપીએ દર 12.1% છે જે ગયા વર્ષ જેટલો છે (સપ્ટે' 19 માં 12.5%) પરંતુ છેલ્લા ત્રિમાસિક કરતા ઓછો (જૂન -2020 માં 13.0%). એમએસએમઈ સેગમેન્ટમાં જૂન-20 પછીથી ઉંચો ધિરાણ પ્રવાહ એનપીએ દરોને મજબૂત ભાજક (denominator) પૂરો પાડે છે. જો કે માર્ગદર્શિકાઓ બહાર આવતાં એનપીએ દરો બદલાઈ શકે છે.

બાકી ધિરાણ બેલેન્સ વૃદ્ધિ દર વી-આકાર નું રીકવરી વલણ દર્શાવે છે: માર્ચ -20 ના 10 દિવસ દરમિયાન લોકડાઉન, જે ભારતમાં પરંપરાગત રીતે સૌથી વધુ ધિરાણ સક્રિય સમયગાળો છે, એમએસએમઈ ધિરાણ પ્રવૃત્તિને અવરોધે છે. જે માર્ચ -20 માં બાકી ધિરાણ બેલેન્સ વૃદ્ધિ ને -3.9% વાય-ઓ-વાય સુધીના ઘટાડા તરફ દોરી જાય છે. ઈસીએલજીએસ પછી ધિરાણ પ્રવૃત્તિ ફરી બાઉન્સ થઈ અને સપ્ટે -20 બાકી ધિરાણ બેલેન્સ માં વાયઓવાય 5.7% નો વધારો થયો.

એમએસએમઈ ધિરાણ માં ધિરાણ વૃદ્ધિ

સપ્ટે-2020 સુધી માં ભારત માં કુલ ઓન-બેલેન્સ શીટ કોમર્શિયલ ધિરાણ એક્સપોઝર 2.1% ના વાય-ઓ-વાય વૃદ્ધિ દર સાથે ₹71.25 લાખ કરોડ રહ્યું છે. સપ્ટે-2020 સુધીમાં એમએસએમઈ સેગમેન્ટનું ધિરાણ એક્સપોઝર ₹19 .09 લાખ કરોડ છે જે 5.7 % નો વાય-ઓ-વાય વાર્ષિક વૃદ્ધિ દર દર્શાવે છે અને આ ધિરાણ વૃદ્ધિ એમએસએમઈ લેન્ડિંગ ના તમામ પેટા સેગમેન્ટમાં જોવા મળે છે. (1)

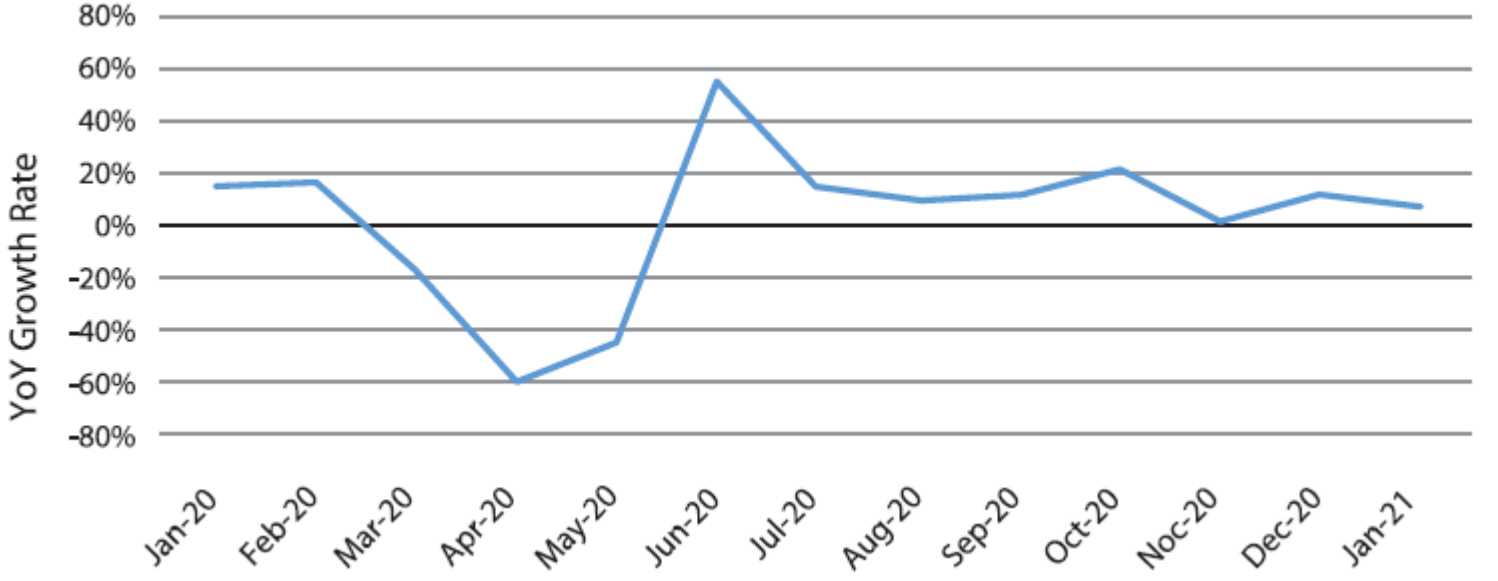
ચિત્ર-1: ઓન બેલેન્સ-શીટ કોમર્શિયલ ધિરાણ એક્સપોઝર પર (₹ લાખ કરોડ માં)

	Very Small <₹10 Lakhs	Micro 1 ₹10-50 Lakhs	Micro 2 ₹50 Lakhs- 1 Crores	Small ₹1-10 Crores	Medium1 ₹10-25 Crores	Medium2 ₹25-50 Crores	Large >₹50 Crores	Overall
Jun'18	0.78	1.91	1.30	6.51	3.27	2.67	44.90	61.33
Sep'18	0.82	2.02	1.37	6.84	3.38	2.75	48.93	66.11
Dec'18	0.85	2.10	1.42	7.04	3.45	2.78	49.99	67.63
Mar'19	0.88	2.18	1.48	7.29	3.55	2.87	52.33	70.59
Jun'19	0.88	2.14	1.45	7.23	3.48	2.79	51.79	69.77
Sep'19	0.89	2.20	1.47	7.25	3.47	2.78	51.50	69.57
Dec'19	0.92	2.23	1.50	7.33	3.48	2.77	51.49	69.73
Mar'20	0.93	2.19	1.45	7.02	3.33	2.62	52.03	69.58
Jun'20	0.93	2.27	1.51	7.39	3.55	2.80	53.46	71.92
Sep'20	0.94	2.34	1.57	7.68	3.68	2.89	52.17	71.25
Y-o-Y growth	7.0%	9.0%	8.0%	6.2%	5.6%	3.6%	0.7%	2.1%

જ્યારે પોર્ટફોલિયો લેવલ ધિરાણ વૃદ્ધિ ઘણીવાર બેઝ ઈફેક્ટ દ્વારા કરવામાં આવે છે, ઈન્ડીમેન્ટલ લેન્ડિંગ, એટલે કે નવા પ્રણેતાઓ આ ક્ષેત્રમાં ધિરાણની પ્રવૃત્તિનું સ્પષ્ટ ચિત્ર પ્રદાન કરે છે. એમએસએમઈ પલ્સની અગાઉની આવૃત્તિ માં અમે અવલોકન કર્યું છે કે COVID-19 ને કારણે રાષ્ટ્રવ્યાપી લોકડાઉન દ્વારા કેવી રીતે માર્ચ -20 થી મે -20 ના ગાળા દરમિયાન ધિરાણ ની માંગ અટકી ગઈ. પરંતુ ઈસીએલજીએસ જેવી વિવિધ યોજનાઓ દ્વારા સરકારે જાહેર કરેલા પ્રોત્સાહન પેકેજથી ધિરાણ માંગ અને સપ્લાય ને બાઉન્સ કરીને પૂર્વ કોવીડ -19 સ્તર પર પાછા રાખવામાં મદદ કરી છે. વાણિજ્યિક ધિરાણ પૂછપરછના વાય-ઓ-વાય વૃદ્ધિ પરના વલણો સૂચવે છે કે એમએસએમઈ ક્ષેત્રમાં ધિરાણની માંગમાં વધારો થયો છે. એપ્રિલ-20 થી મે-20 દરમિયાનના તીવ્ર ઘટાડા પછી ઈસીએલજીએસ લાગુ કરવાને કારણે જૂન -2020 માંની પૂછપરછ પાછી બાઉન્સ થઈ. હવે ધિરાણ પૂછપરછ માં વૃદ્ધિ પૂર્વ-કોવીડ-19 સ્તર પર ટકી રહી છે.

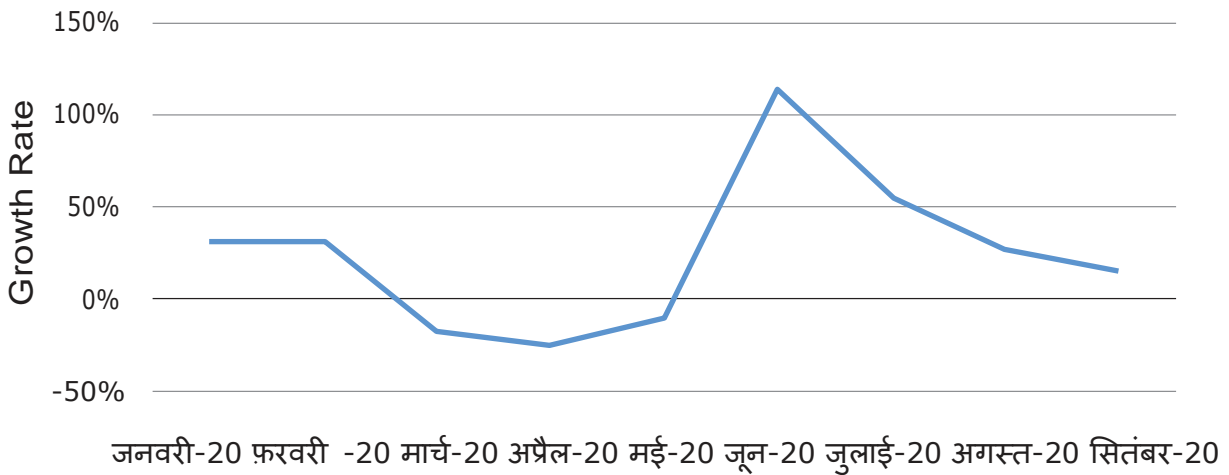
એન્ટિટીના સ્તર પર ક્રેડિટ એક્સપોઝરના આધારે વ્યાપારી લોન્સનું વર્ગીકરણ. ખૂબ જ નાના: < 10L; માઇક્રો1: 10L-50L; માઇક્રો 2: 50L-1Cr; નાના- ≥ 1Cr < 10 Cr.; મધ્યમ1: ≥ 10 Cr <25 Cr.; મધ્યમ 2: ≥ 25 Cr <50 Cr; મોટું : ≥ 50 Cr. માઇક્રો સેગમેન્ટમાં ખૂબ નાના, માઇક્રો1 અને માઇક્રો 2 સેગમેન્ટ્સ નો સમાવેશ થાય છે અને મધ્યમ સેગમેન્ટમાં મધ્યમ 1 અને મધ્યમ 2 શામેલ છે.

ચિત્ર-2: વાણિજ્યિક ધિરાણ પૂછપરછ વોલ્યુમોની વાય-ઓ-વાય વૃદ્ધિ

ધિરાણની માંગને અનુલક્ષીને, એમએસએમઈ લોન પ્રણેતાઓ સૂચવે છે કે જાન્યુઆરી 20 અને ફેબ્રુઆરી 20 દરમિયાન નવી લોન ઉત્પત્તિની સંખ્યાના સંદર્ભમાં વિકાસ દર 30% કરતા વધુ હતો જેમાં માર્ચ -20 અને એપ્રિલ -20 માં નોંધપાત્ર ઘટાડો થયો છે. ઈસીએલજીએસના પ્રારંભ પછી ધિરાણ ઉત્પત્તિ જે જૂન -20 માં ટોચ પર હતી, જૂન -19 ની તુલનામાં 115% વધી હતી અને એક વર્ષ પહેલાં તે જ સમયગાળાની તુલનામાં ઉંચી રહેવાનું જારી છે.

ચિત્ર-3: માત્રા દ્વારા એમએસએમઈ લોનની ઉત્પત્તિનો વાય-ઓ-વાય વિકાસ દર

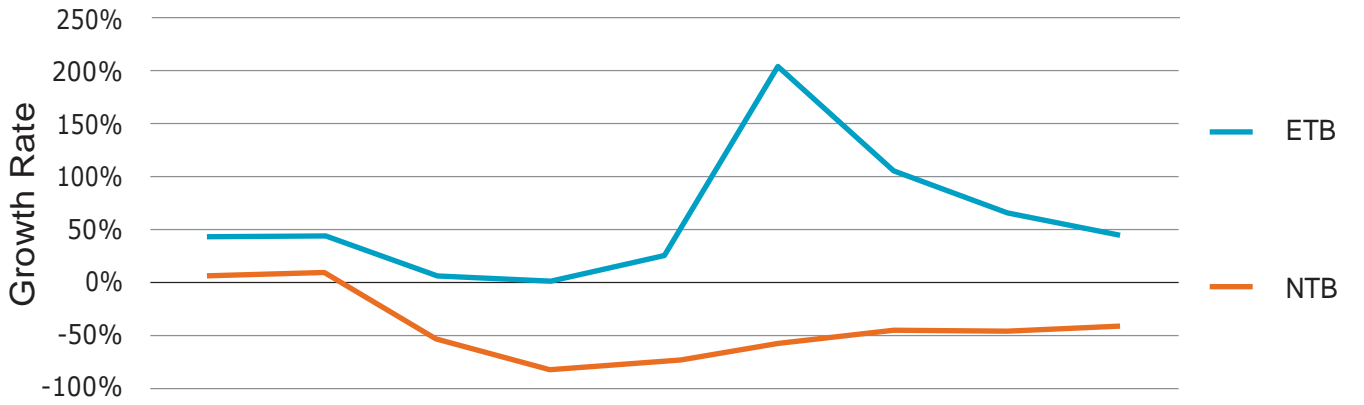

બોરોઅરો ના પ્રકાર દ્વારા ધિરાણ પ્રવૃત્તિ

બોરોઅરો કે જેમને લોન મંજૂર કરાયી છે તેમને ધિરાણ કર્તાઓ સાથેના તેમના હાલના સંબંધોને આધારે આગળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે. બોરોઅર કે જેની પાસે ધિરાણ કર્તાઓ સાથે વ્યાપારી ક્રેડિટ સંબંધો હાલ અસ્તિત્વમાં છે, તેઓને એક્ઝિસ્ટીંગ-ટુ-બેંક (ઈટીબી) તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે. સંબંધિત ધિરાણ કર્તા અથવા અન્ય કોઈપણ ધિરાણ કર્તાઓ સાથે વ્યવસાયિક ધિરાણ સંબંધ ન ધરાવતા બોરોઅરો ને ન્યૂ-ટુ-બેંક (એનટીબી) તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.

એમએસએમઈ લોન ઉત્પત્તિ માં પ્રબળ ઉછાળો ઈટીબી સેગમેન્ટ દ્વારા સમર્થિત છે. આ મુખ્યત્વે ઈસીએલજીએસની રચનાને કારણે છે જ્યાં હાલના બોરોઅરોને 20% ક્રેડિટ વિસ્તૃત કરવાની માર્ગદર્શિકાઓ છે. ઈસીએલજીએસ પ્રારંભ ના પ્રથમ મહિનામાં ઈટીબી લોન ની ઉત્પત્તિમાં વાય-ઓ-વાય વિકાસ 200% ને વટાવી ગયો. ત્યાર પછી તીવ્ર ઉછાળો બંધ થઈ ગયો છે. પરંતુ ઈટીબી ઉત્પત્તિ જીવંત રહે છે. બીજી તરફ એનટીબીની ઉત્પત્તિ માટે પૂર્વ-કોવિડ -19 સ્તર પર પાછા આવવું મુશ્કેલ છે.

ચિત્ર 4: બોરોઅર ના પ્રકાર દ્વારા ઉત્પત્તિ સંતુલનનો વાય-ઓ-વાય વિકાસ દર

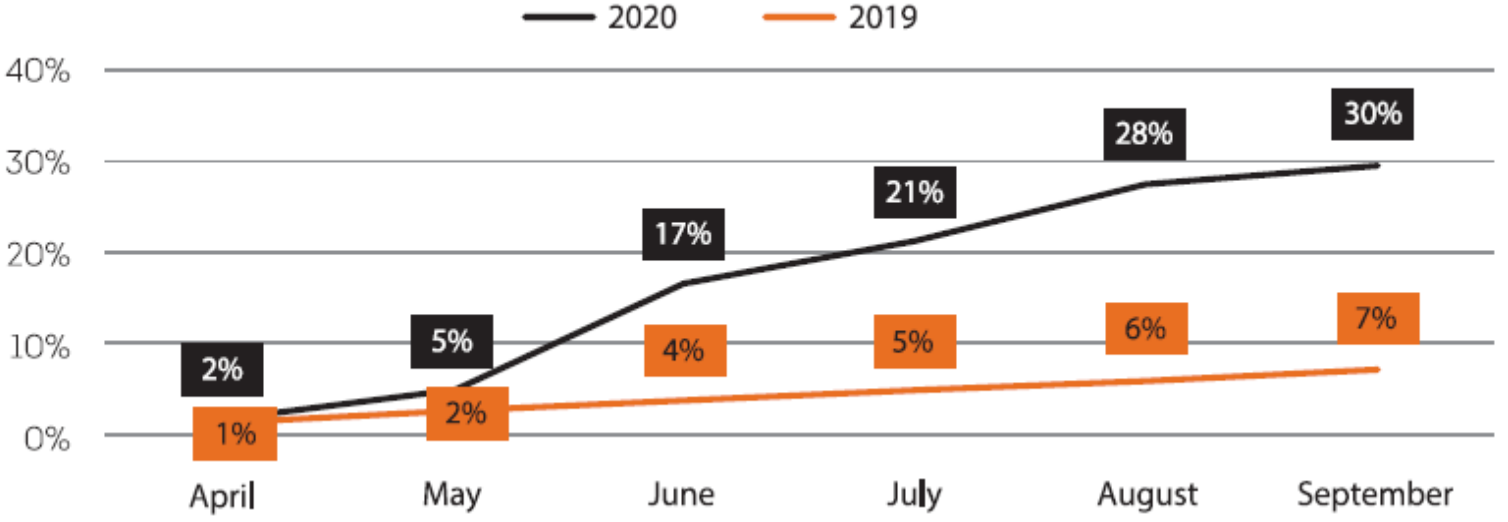

જનવરી-20 ફરવરી -20 માર્ચ-20 અપ્રેલ-20 મઈ-20 જૂન-20 જુલાઈ-20 અગસ્ટ-20 સિતંબર-20

ઈટીબી ધિરાણ ના ઊંચા પ્રમાણ ને લીધે બેંકોના હાલના એમએસએમઈ ધિરાણ બોરોઅરો ને ધિરાણ માં ઊંચી ઘૂસપેંઠ થઈ છે. વર્ષ 2020 માં તમામ એમએસએમઈમાં જે માર્ચ -20 માં સક્રિય લોન ધરાવતા હતા, તેમને પછીના 6 મહિનામાં 30% બીજી લોન મળી; 2019 માં સમાન સમયગાળા માટે માત્ર 7% ની તુલના માં. આ વલણ 2020 માં ઈસીએલજીએસ લોન્ય થયા પહેલા પણ દેખાવાનું શરૂ થયું હતું, પરંતુ ઈસીએલજીએસ લોન્ય થયા પછી તે વધુ સ્પષ્ટ થયું.

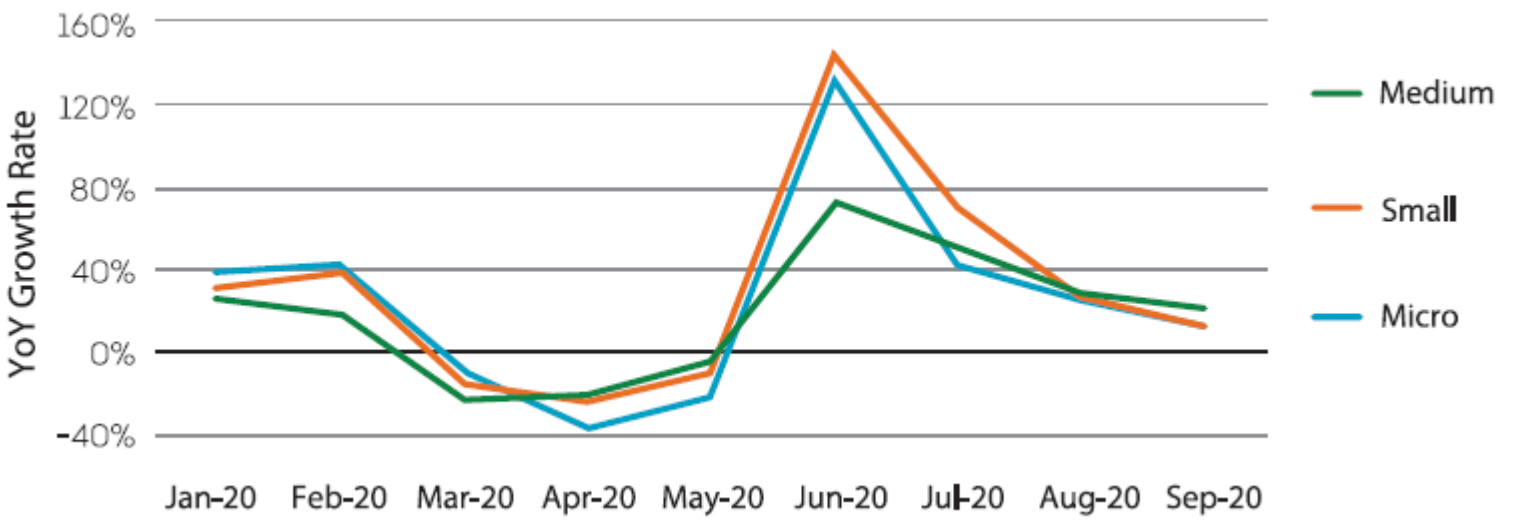
ચિત્ર-5: માર્ચ માસ સુધીમાં જીવંત એમએસએમઈના એકત્રિત %, જેઓને પછીના 6 મહિનામાં લોન આપવામાં આવી

બોરોઅર સેગમેન્ટ દ્વારા ધિરાણ પ્રવૃત્તિ

ઉત્પત્તિ ની સેગમેન્ટ મુજબની વૃદ્ધિ તમામ ઉપ-સેગમેન્ટમાં સમાન વલણ બતાવે છે. એમએસએમઈ સેગમેન્ટમાં શરૂઆતના 25 કરોડના કટ-ઓફ ધોરણના કારણે માઈક્રો અને સ્મોલ સેગમેન્ટ્સ ઈસીએલજીએસના પ્રારંભિક લાભાર્થી છે. 25 કરોડથી વધુ એક્ષપોઝર ના મધ્યમ સેગમેન્ટને પછીથી શામેલ કરવામાં આવ્યા તેથી મધ્યમ સેગમેન્ટ માટે ઉત્પત્તિ માં વૃદ્ધિ ઓગસ્ટ -20 થી જોવાય છે. બધા ઉપ-સેગમેન્ટ માં ધિરાણ ઉત્પત્તિમાં વાય-ઓ-વાય વૃદ્ધિ દર પૂર્વ કોવીડ-19 સ્તર પર પાછા આવ્યા છે.

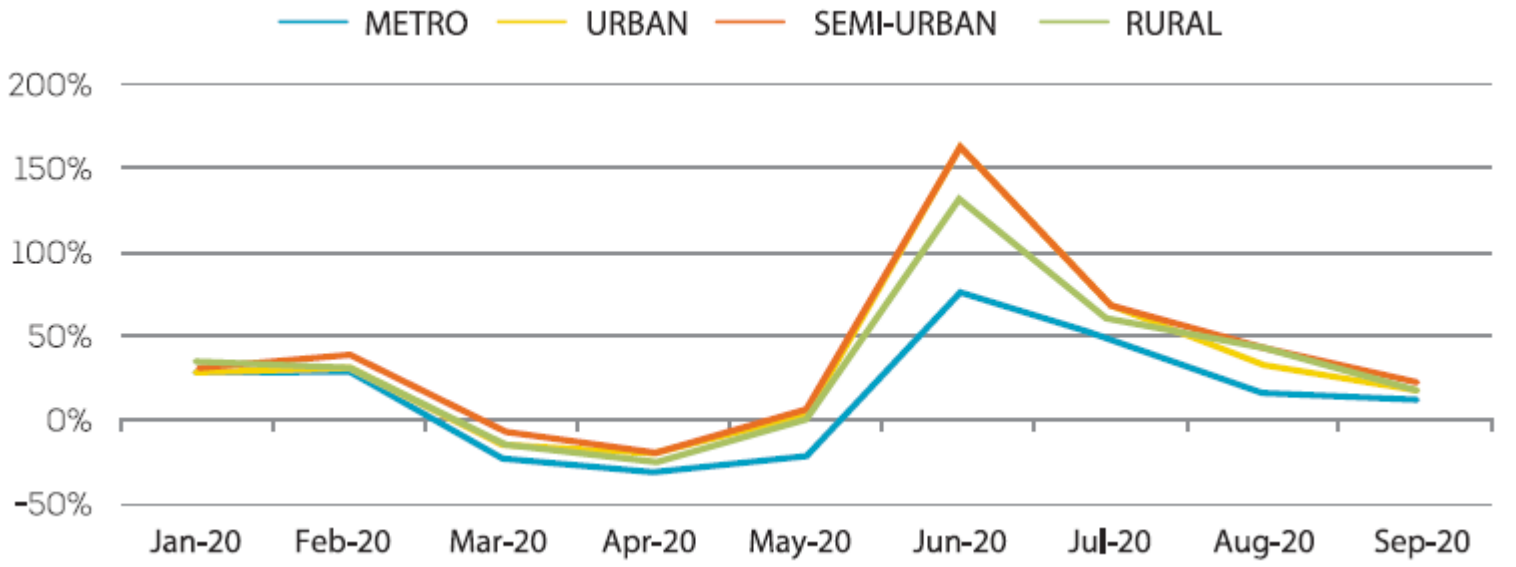
ચિત્ર 6: સેગમેન્ટ દ્વારા ઉત્પત્તિ સંતુલન નો વાય ઓ વાય વિકાસ દર

પ્રદેશ દ્વારા વિરાણ પ્રવૃત્તિ

ભૌગોલિક સ્થળોમાં આગળ જતા શહેરી, અર્ધ-શહેરી અને ગ્રામીણ પ્રદેશો માં વિતરણ વલણો સમાન છે, જેમણે જૂન-20 માં મેટ્રો પ્રદેશોની તુલનામાં વિતરણમાં તીવ્ર વધારો અનુભવ્યો હતો. પણ ઈસીએલજીએસની મધ્યસ્થી થી એકંદરે તમામ પ્રદેશોને લાભ થયો. એમએસએમઈ પક્ષની અગાઉની આવૃત્તિમાં આપણે એ પણ જોયું કે લોન વિતરણની દ્રષ્ટિએ મેટ્રો ક્ષેત્ર સૌથી અસરગ્રસ્ત ક્ષેત્ર હતો. મેટ્રો ક્ષેત્ર ના વિતરણમાં થોડો સુધારો જોવા મળ્યો છે, પરંતુ જાન્યુઆરી -20 અને ફેબ્રુઆરી -2020 માં વાય-ઓ-વાય વિતરણની વૃદ્ધિની તુલનામાં ઓગસ્ટ-20 અને સપ્ટે-20 ના ગાળામાં વાય-ઓ-વાય વૃદ્ધિ દર હજુ પણ ઓછો છે.

ચિત્ર 7: સ્કમ મુજબ એમએસએમઈ લોનની ઉત્પત્તિનો ક્ષેત્ર મુજબ વાય ઓ વાય વૃદ્ધિ દર

ધિરાણ કામગીરી અને સ્વાસ્થ્ય તપાસ

જોખમ પ્રોફાઇલમાં સંક્રમણ

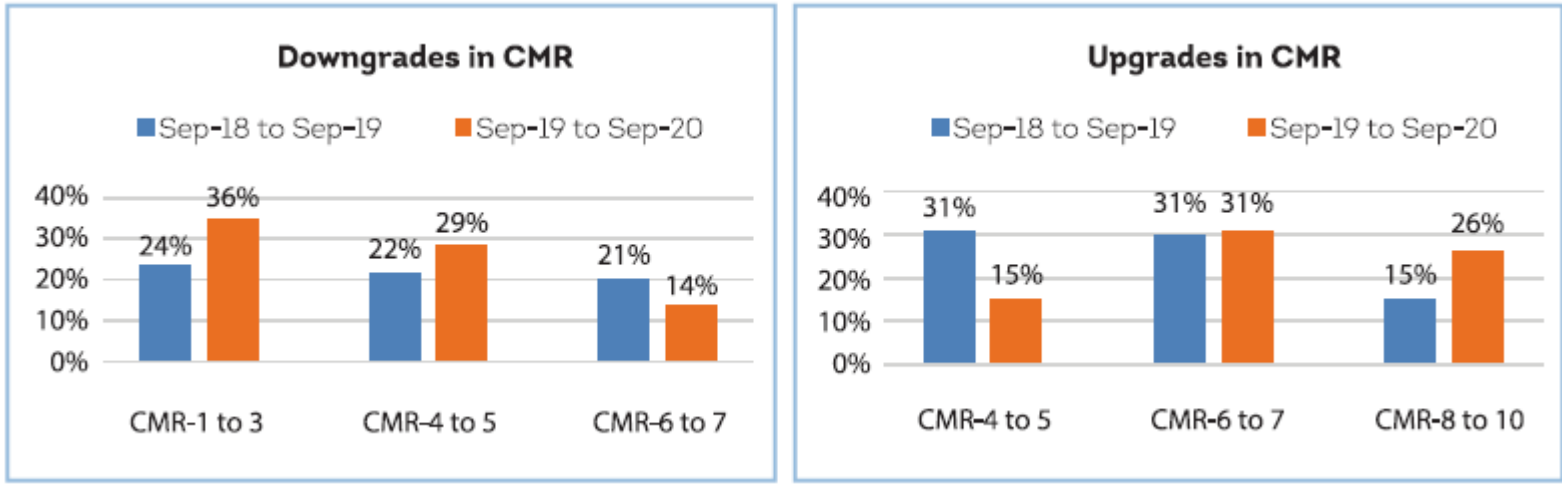
બોરોઅરો માટે નું સીબીલ એમએસએમઈ રેન્ક સંક્રમણ સપ્ટેમ્બર-19 થી શરુ કરીને સપ્ટેમ્બર -20 સુધીના એક વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન નિયંત્રણ કરવામાં આવે છે અને સીએમઆર 1-3, સીએમઆર 4-5, સીએમ આર 6-7 અને સીએમઆર 8-10 ની રેન્ક બકેટ માં સંક્રમણનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે. એવું જોવા મળે છે કે 36% બોરોઅરો કે જે સપ્ટેમ્બર 19 માં સીએમઆર 1-3 માં હતાં તે સપ્ટે -20 સુધીમાં નીચલા ક્રમની બકેટ માં ડાઉનગ્રેડ થઈ ગયા હતા અને 15% બોરોઅરો કે જે સપ્ટેમ્બર-19 માં સીએમઆર 4-5 માં હતા તે સપ્ટે-20 માં ઉંચી રેન્ક બકેટમાં અપગ્રેડ થયા હતા.

ચિત્ર 8: સપ્ટે-19 થી સપ્ટે -20 માં સીએમઆર નો સંક્રમણ મેટ્રિક્સ

		CMR as of Sep-20				Downgrades	Upgrades
		CMR 1-3	CMR 4-5	CMR 6-7	CMR 8-10		
CMR as of Sep-19	CMR 1-3	64%	26%	6%	3%	36%	
	CMR 4-5	15%	56%	19%	10%	29%	15%
	CMR 6-7	7%	24%	55%	14%	14%	31%
	CMR 8-10	1%	6%	19%	74%		26%

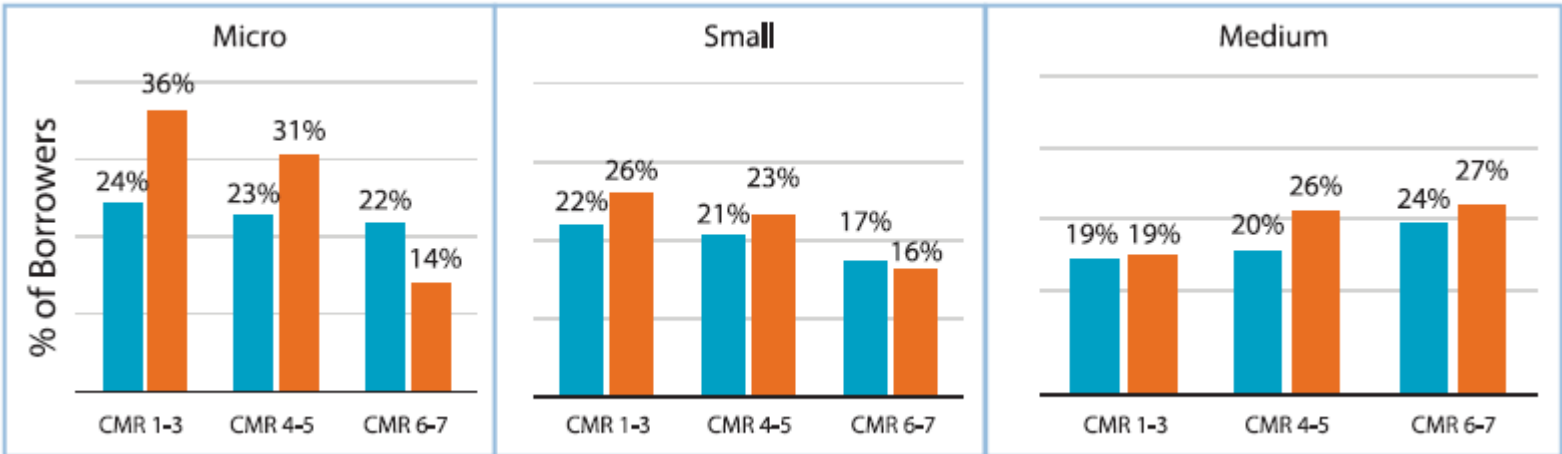
સપ્ટે -19 થી સપ્ટે -20 ના સમયગાળા માટે નું બોરોઅરો ની રિસ્ક બકેટનું સંક્રમણ સપ્ટે -18 થી સપ્ટે -19 માટેના સંક્રમણ સાથે સરખામણી કરવામાં આવે છે. રોગચાળા થી પ્રેરિત આર્થિક મંદીના કારણે ડાઉનગ્રેડમાં વધારો થયો છે, જો કે નીતિ સ્તરે હસ્તક્ષેપથી સીએમઆર 8-10 ની ડીફોલ્ટ રેન્ક ના વધુ બગાડને કાબૂમાં રાખવામાં મદદ મળી છે. સપ્ટેમ્બર-18 થી સપ્ટેમ્બર-19 ના ગાળામાં સીએમઆર 1-3 માં ઓછા રિસ્ક બોરોઅરો માટે સીએમઆરનું ડાઉનગ્રેડ્સ 24% હતું, જે એક વર્ષ પછી સપ્ટેમ્બર-19 થી સપ્ટે-20 માં સમાન સમયગાળા માટે વધીને 36% થયું છે. સીએમઆર 4-5 ના મધ્યમ રિસ્ક સેગમેન્ટ માટે સમાન ડાઉનગ્રેડ વલણ જોવા મળે છે જેના માટે સપ્ટેમ્બર-18 થી સપ્ટે-19 માં ડાઉનગ્રેડ 22% હતું અને તે એક વર્ષ પછી વધીને 29 % થઈ ગયું હતું.

ચિત્ર 9: બે વર્ષ માં સીએમઆર ડાઉનગ્રેડ અને અપ ગ્રેડ

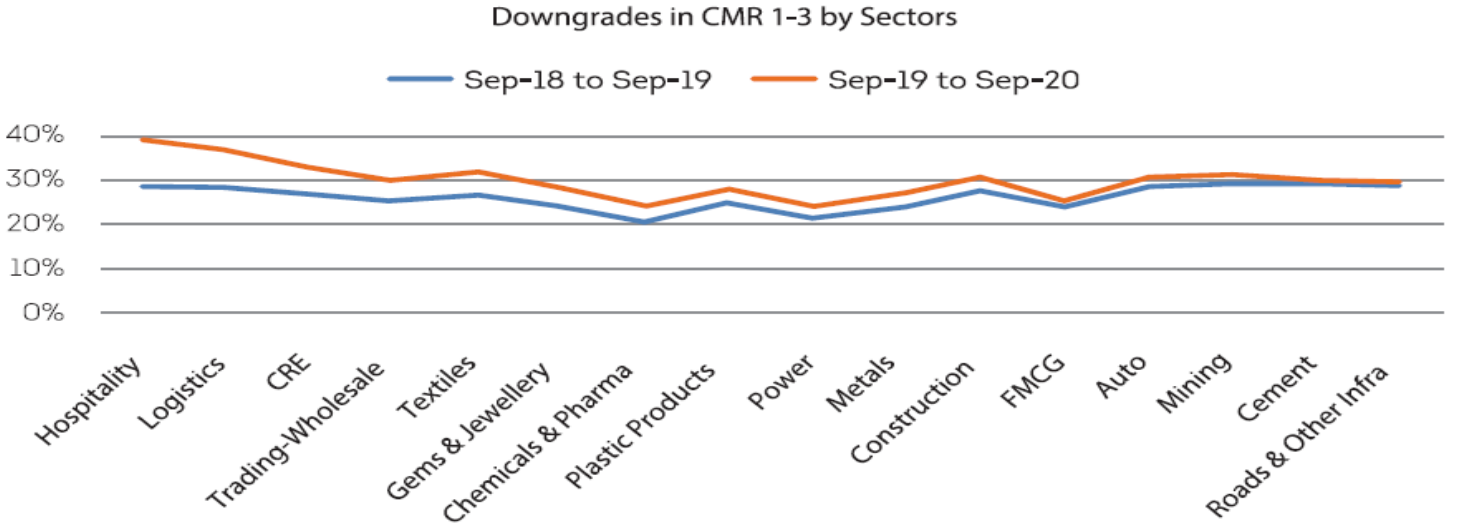
સેગમેન્ટમાં સીએમઆર ડાઉનગ્રેડ તરફ વધુ જોતાં એવું માનવામાં આવે છે કે આર્થિક મંદીના કારણે માર્કેટ સેગમેન્ટ પર સૌથી વધુ અસર થઈ છે કારણ કે આ ક્ષેત્રમાં નાના અને મધ્યમ સેગમેન્ટની તુલના માં સીએમઆર ડાઉનગ્રેડ સૌથી વધુ જોવા મળ્યો છે. અગાઉના સમયગાળાના 24% ની તુલના માં સપ્ટે -19 થી સપ્ટે-20 સમયગાળા માટે સીએમઆર 1-3 બકેટ માં માર્કેટ સેગમેન્ટના બોરોઅરો માટે સીએમઆર ડાઉનગ્રેડ 36% છે.

ચિત્ર-10 સેગમેન્ટ માં સીએમઆર ડાઉનગ્રેડ

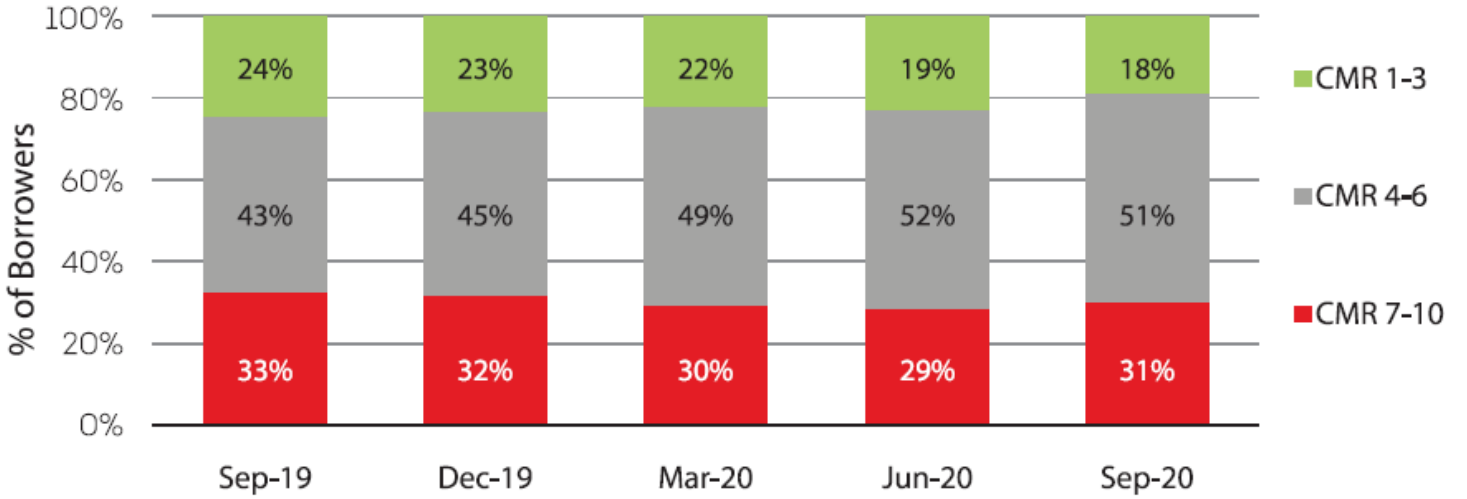
સેક્ટરમાં સીએમઆર ડાઉનગ્રેડના અધ્યયનથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે સપ્ટે-18 થી સપ્ટે-19 ના સમયગાળાની તુલનામાં સપ્ટે-19 થી સપ્ટે-20 ના ગાળામાં મોટાભાગના ક્ષેત્રોમાં રેન્ક બગાડ વધારે છે. પરંતુ હોસ્પિટલિટી, લોજિસ્ટિક્સ અને ટેક્ટાઈલ જેવા ગ્રાહક વિવેકપૂર્ણ ખર્ચ ક્ષેત્રોમાં સૌથી વધુ બગાડ છે. ઓટો, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને એક્ઝેમ્પ્લસી જેવા ગ્રાહક સ્ટેપલ/આવશ્યક જેવા ક્ષેત્રો માટે નો બગાડ પ્રમાણમાં સૌથી ઓછો છે.

ચિત્ર 11: ક્ષેત્રો માં સીએમઆર ડાઉનગ્રેડ²

આને પરિણામે, મધ્ય-જોખમ બોરોઅરો નો સમૂહ ઝડપથી વિકસ્યો છે. સપ્ટે -19 ના 43% ની સરખામણીએ સપ્ટે -20 ના રોજ સીએમઆર 4-6 ની રેંજ માં 51% બોરોઅરો છે. સીએમઆર 1-3 ના ઓછા રિસ્ક સેગમેન્ટ ને લીધે સીએમઆર 4-6 ના મધ્ય રિસ્ક સેગમેન્ટ માં સંક્રમણ થયું છે. જો કે, સીએમઆર 7-10 નો ઉચ્ચ જોખમ ધરાવતો સેગમેન્ટ હજી પણ 31% પર સ્થિર છે.

ચિત્ર-12 : સી એમ આર દ્વારા એમએસએમઈ પોર્ટફોલોની ની વહેંચણી

² હોસ્પિટાલિટી ક્ષેત્ર માં હોટેલ્સ, રેસ્ટોરાં, પર્યટન નો સમાવેશ થાય છે; સીઆરઈ એ કોમર્શિયલ રીઅલ એસ્ટેટ છે, જેમાં મુખ્યત્વે વ્યાપારી સંપત્તિ પર એવએપી હશે; ધાતુઓમાં આયર્ન, સ્ટીલ અને બિન-ફેરસ ધાતુઓ નો સમાવેશ થાય છે. :ઓટોમાં ઓટો ઘટકો, ઉત્પાદન અને ડીલરશીપ શામેલ છે.

વલણ વાળી પ્રક્રિયા (એલ્ગોરિધમ) સારા બોરોઅર્સ ને જુદા પાડે છે.

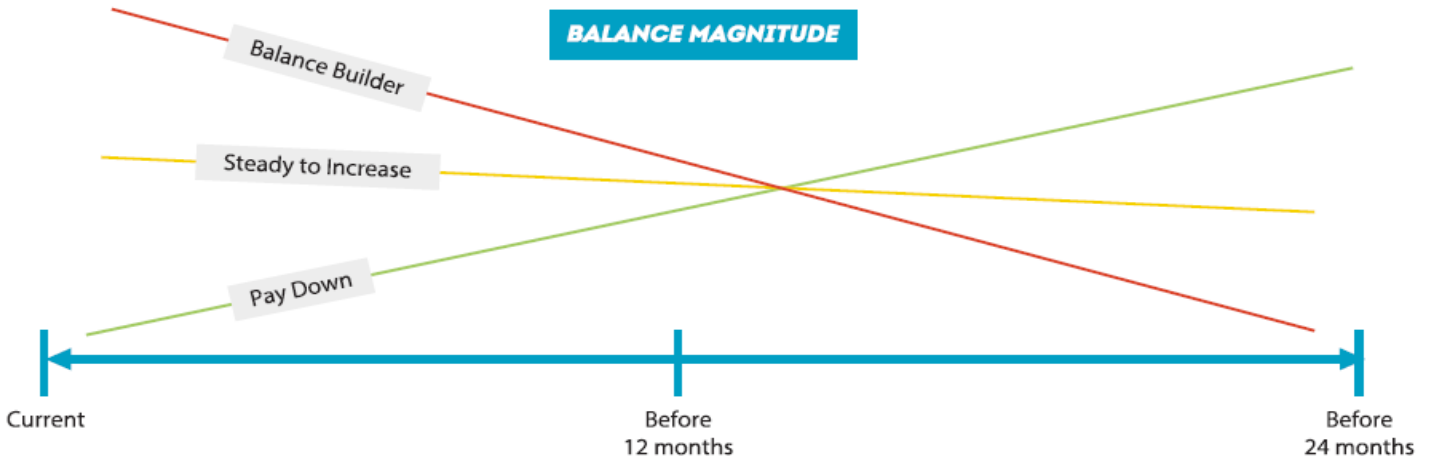
તાજેતરના ક્વાર્ટર્સમાં ક્રેડિટ બેલેન્સમાં ઝડપી વૃદ્ધિ - ખાસ કરીને મધ્યમ જોખમ અને ઉચ્ચ જોખમ સેગમેન્ટ્સ માં વધુ ઉન્નત પોર્ટ ફોલીઓ દેખરેખ માટે મજબુત કેસ બનાવે છે. ક્રેડિટવિઝન (સીવી) લક્ષણો અને એલ્ગોરિધમ્સનો ઉપયોગ કરીને કેશ ક્રેડિટ અને ઓવરડ્રાફ્ટ લોન જેવી રોવોલ્વિંગ ક્રેડિટ સુવિધાઓ પરિવર્તન માટે 24 મહિનાના સમયગાળા દરમિયાન ક્રેડિટ બેલેન્સમાં વલણ વાળી મૂવમેન્ટ નું વિશ્લેષણ કર્યું છે. ક્રેડિટ બ્યુરો ડેટા આ અસંમતિ ને વધુ સક્રિય કરે છે અને જ્યારે સીએમઆર સાથે જોડાણમાં વપરાય છે ત્યારે તે તીવ્ર રિસ્ક તફાવત પૂરો પાડે છે. આ વિશ્લેષણના હેતુ માટે આપણે ક્રેડિટવિઝન બેલેન્સ મેગ્નિટ્યુડ (બીએએલએમએજી) વેરીએબલ નો ઉપયોગ કરીશું જે નીચેની કેટેગરીમાં વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે.

*બેલેન્સ પે ડાઉન નું પરિમાણ છેલ્લાં 2 વર્ષમાં બેલેન્સમાં ઘટાડો / ચૂકવણીનો વલણ દર્શાવતી સંસ્થાઓ સંદર્ભિત કરે છે.

*બેલેન્સ ચેન્જના પરિમાણ માં સ્થિરતા થી વધારો એ સ્થિર બેલેન્સ વલણ અથવા માર્જિનલી વધતું વલણ પ્રદર્શિત કરતી સંસ્થાઓ શામેલ કરે છે.

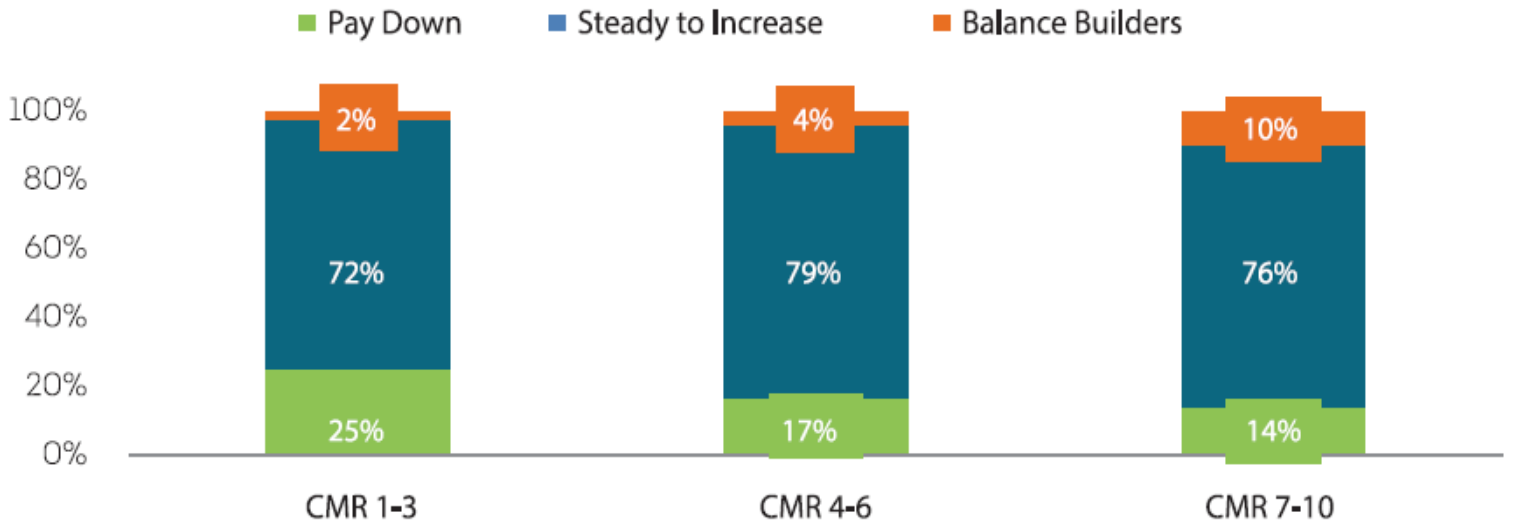
*બેલેન્સ બિલ્ડર્સ- એ સંસ્થાઓ કે જે બેલેન્સ માં સતત વધતું વલણ પ્રદર્શન કરે છે.

ચિત્ર 13: BALMAG પર આધારિત સંસ્થાઓનું વર્ગીકરણ

સપ્ટે -2020 માં પે ડાઉનનું પ્રમાણ, સ્થિર થી વધારો અને બેલેન્સ બિલ્ડર બોરોઅરો 19%, 76% અને 5% છે. બેલેન્સ બિલ્ડર બોરોઅરો નો હિસ્સો 10% છે જે સીએમઆર 7-10 જોખમ વિભાગમાં સૌથી વધુ છે જ્યારે સીએમઆર 1-3 સેગમેન્ટમાં તે સૌથી નીચો છે.

ચિત્ર 14: સીએમઆર દ્વારા BALMAG સેગમેન્ટનું વિતરણ

એમએસએમઈ સંસ્થાઓ નાં સીએમઆર અને BALMAG (બેલેન્સ પરિમાણ) મેપ કરેલા છે અને ખરાબ દર જોવા મળે છે. ત્યારબાદના 12 મહિનામાં અવલોકન કરવામાં આવતા 90+ દિવસો પાસ્ટ ડ્યુ (DPD) ને હંમેશ ની જેમ ખરાબ દર તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે. જોખમના તફાવતકર્તાઓ માંના એક તરીકે BALMAG નો ઉપયોગ કરીને આપણે તે જ જોખમ બકેટ માં પ્રમાણમાં વધુ સારા બોરોઅર્સ શોધી શકીએ છીએ. મધ્યમ જોખમ એમએસએમઈ (સીએમઆર 4-6) માટે પે ડાઉન સેગમેન્ટમાંની સંસ્થાઓ તે જ જોખમ સેગમેન્ટમાં વ્યાજબી પણે સતત 8% નો ડીફોલ્ટ દર અનુભવી રહી છે. બેલેન્સ બિલ્ડર 24% નો ખરાબ દર દર્શાવે છે, જે પે ડાઉન બોરોઅર્સ ના ખરાબ દર કરતાં 3 ગણો વધારે છે. આ સીએમઆર 4-6 સેગમેન્ટના બોરોઅરો વચ્ચે પણ ઓછા જોખમ બોરોઅરો ની પસંદગીને સક્ષમ કરે છે. સીએમઆર 7-10 સેગમેન્ટમાં સમાન વલાણ જોવા મળે છે, જ્યાં BALMAG પે ડાઉન અને બેલેન્સ બિલ્ડર માટે અનુક્રમે 62% થી 83% સુધીનું જોખમ પારખી શકે છે

ચિત્ર 15: સીએમઆર દ્વારા ખરાબ દર

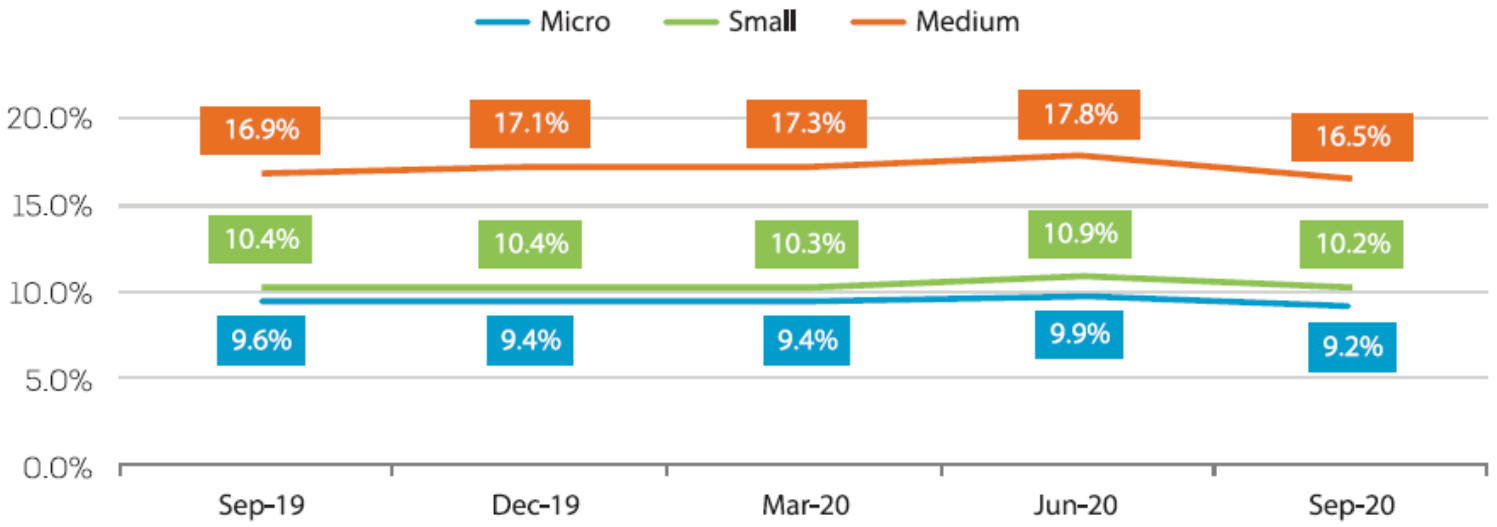
BALMAG	CIBIL MSME Rank (CMR)			Overall
	CMR 1 -3	CMR 4-6	CMR 7-10	
Pay Down	3%	8%	62%	16%
Steady to Increase	3%	13%	73%	23%
Balance Builders	6%	24%	83%	43%
Overall	3%	12%	73%	23%

ક્રેડિટ વિઝન લક્ષણો અને અલ્ગોરીધમસ, સીબીલ એમએસએમઈ રેન્કની વધારાની સમજ આપે છે અને ધિરાણ કર્તાઓને બોરોઅરોના વિવિધ પરિમાણોમાં ઊંડા ડાઈવિંગ માટે સક્ષમ બનાવે છે, આમ ધીરનારને સીએમઆરની આસપાસ પ્રણાલીગત નીતિઓ બનાવવા માટે સક્ષમ કરે છે.

એમએસએમઈ લેન્ડિંગમાં એકંદર એનપીએ દર જૂન -20 સુધી સ્થિર રહ્યો હતો અને સપ્ટે -20 માં બધા પેટા-સેગમેન્ટમાં ઘટાડો થયો હતો. એમએસએમઈ પેટા સેગમેન્ટમાં, મોટી ટિકિટ સાઈઝ ધરાવતા પેટા સેગમેન્ટ્સ માટે એનપીએ દર વધારે છે. પેટા સેગમેન્ટમાં એનપીએ દરમાં ઘટાડો એ ઈસીએલજીએસ પછી ઉચ્ચ ક્રેડિટ સપ્લાય દ્વારા સંચાલિત થયો છે. માર્ગદર્શિકાઓ બહાર આવતાં એનપીએ દર બદલાઈ શકે છે.

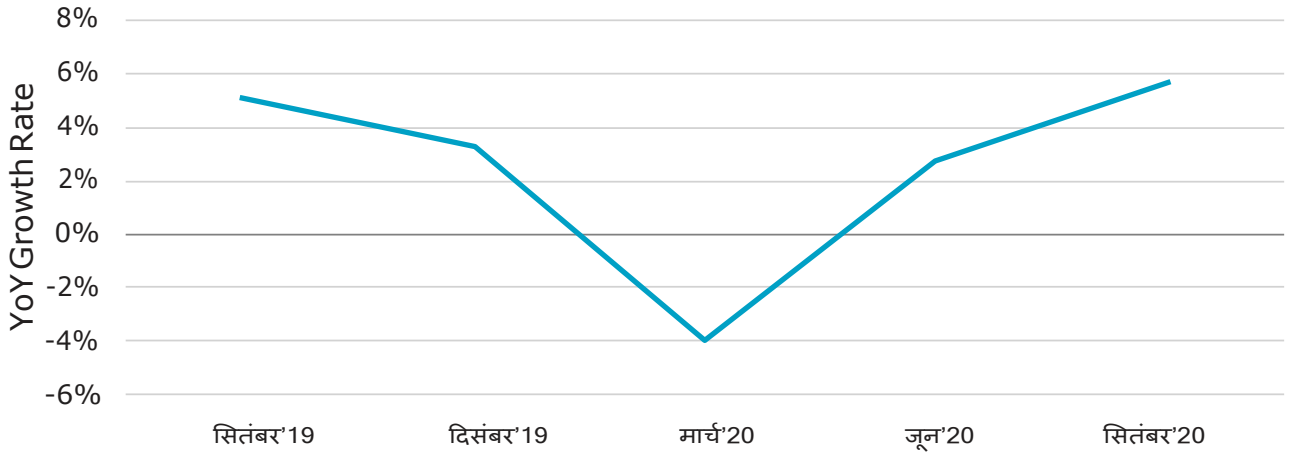
ચિત્ર 16: સેગમેન્ટ મુજબ એનપીએ દર

ધિરાણ કર્તા સંચાલિત વ્યૂહરચનામાં બદલાવ

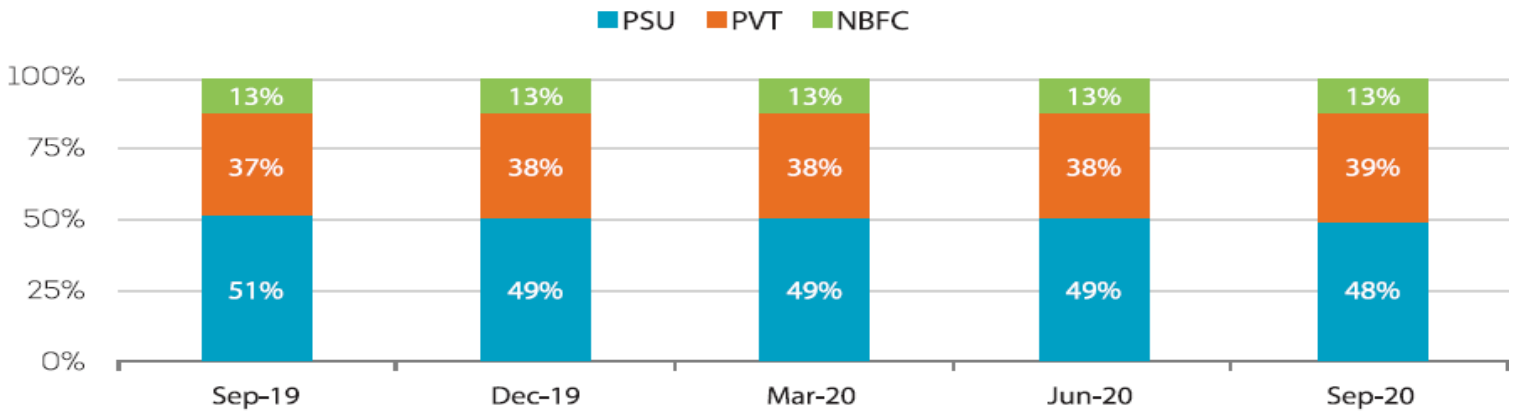
રોગચાળો શરૂ થયા પછી ધિરાણમાં તીવ્ર ઘટાડો થયો હોવા છતાં ધિરાણ કર્તાઓ એ એમએસએમઈ ધિરાણ માં તકો ઝડપી લીધી છે. ડિસે-19 માં પોર્ટફોલિયો ક્રેડિટ માં 3.3 % ના વાય-ઓ-વાય વૃદ્ધિ સાથે ધિરાણ બાકીમાં મંદી અનુભવાયી અને ત્યાર પછી માર્ચ-20 માં 3.9% નો પોર્ટફોલિયો ડી-ગ્રોથ રહ્યો છે. પરંતુ ઈસીએલજીએસ ના પીઠ બળ થી અને ધિરાણકર્તાઓ દ્વારા આ યોજનાને ઝડપથી સ્વીકારવામાં આવતા ધિરાણ માં મજબૂત પલટવાર જોવા મળ્યો. જૂન -20 માં એમએસએમઈ ક્રેડિટ બાકી વધીને 3.3% YOY હતી અને સપ્ટેમ્બર -20 માં તે 5.7% YOY સુધી પહોંચી ગઈ.

પ્રદર્શન 17: સ્કમ દ્વારા એમએસએમઈ લોનની વાય ઓ વાય પોર્ટફોલિયો વૃદ્ધિ

બેલેન્સની દ્રષ્ટિએ માર્કેટ ડિસ્સો નોંધપાત્ર રીતે બદલાયો નથી. તાજેતરના બજારમાં થયેલા બદલાવ અંગે ધિરાણ કર્તાઓ અલગ અલગ પ્રતિક્રિયા આપી રહ્યા છે.

ચિત્ર 18: ધિરાણ કર્તાઓ માં પ્રમાણસર ડિસ્સો

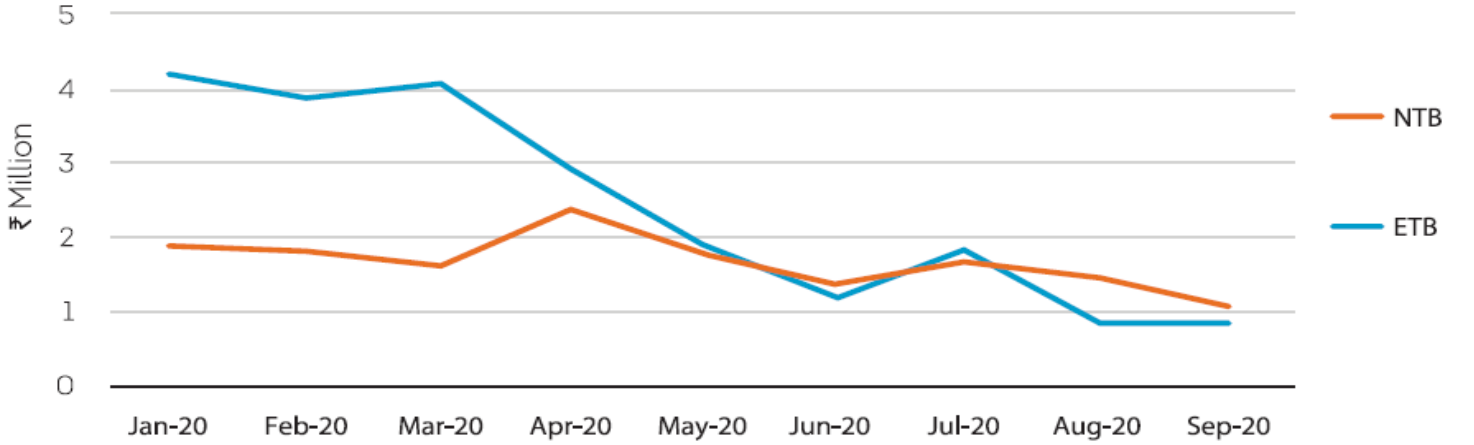

* અન્ય ધિરાણ કર્તાઓ કે જેઓ ને માર્કેટ શેરના વિશ્લેષણમાં બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે

લોનની સરેરાશ ટિકિટ સાઈઝ માં બદલાવ

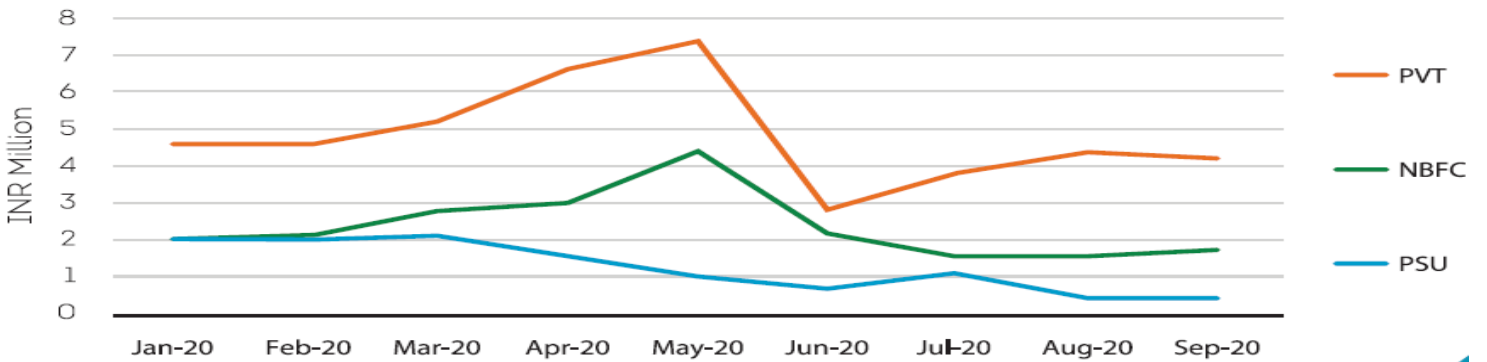
પ્રથમ, ઈસીએલજીએસના 20% કેપ દ્વારા ઉત્સાહિત સરેરાશ લોનના કદમાં ઘટાડો, હાલના અને નવા, બંને બોરોઅરો વચ્ચે જોવા મળ્યો હતો. ઈટીબી સેગમેન્ટમાં સરેરાશ લોનનું કદ જાન્યુઆરી -20 માં ₹40 લાખથી ઘટીને સપ્ટેમ્બર -20 માં ₹10 લાખ ની નીચે આવી ગયું છે. આ ઘટાડો મોટે ભાગે ઈસીએલજીએસની 20% કેપ સાથે લાઈનમાં છે. જાન્યુઆરી-20 માં એનટીબી સેગમેન્ટની સરેરાશ લોન સાઈઝ ₹18 લાખથી ઘટીને સપ્ટેમ્બર-20 માં ₹10 લાખ થી થોડીક ઉપર છે.

ચિત્ર 19: બોરોઅર ના પ્રકાર દ્વારા સરેરાશ લોન સાઈઝ

તમામ ધિરાણ કર્તાઓ ની ધિરાણ મનોવૃત્તિ માં આ ફેરફાર જોવામાં આવ્યો, એટલે કે એમએસએમઈ લોનની ઉત્પત્તિ માટેની સરેરાશ ટિકિટ સાઈઝ માં તમામ ધિરાણ કર્તાઓ ના સમૂહ માં ઘટાડો થયો છે. ધીમે ધીમે ખાનગી બેંકો અને એનબીએફસી પૂર્વ-કોવિડ -19 ટિકિટ કદમાં પાછી ફરી રહી છે, તેમ છતાં, જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો ઓછી ટિકિટ સાઈઝને જાળવી રાખે છે.

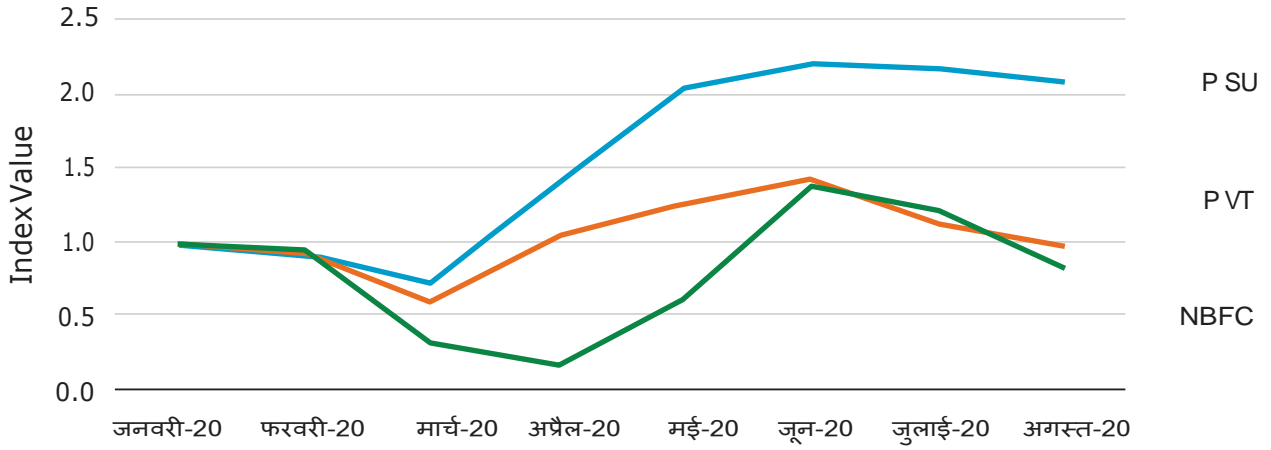
ચિત્ર 20 : ધિરાણ કર્તાઓ ના પ્રકાર દ્વારા ઉત્પત્તિની સરેરાશ લોન સાઈઝ

સમગ્ર બોર્ડમાં એપ્રુવલ રેટમાં વધારો થયો છે

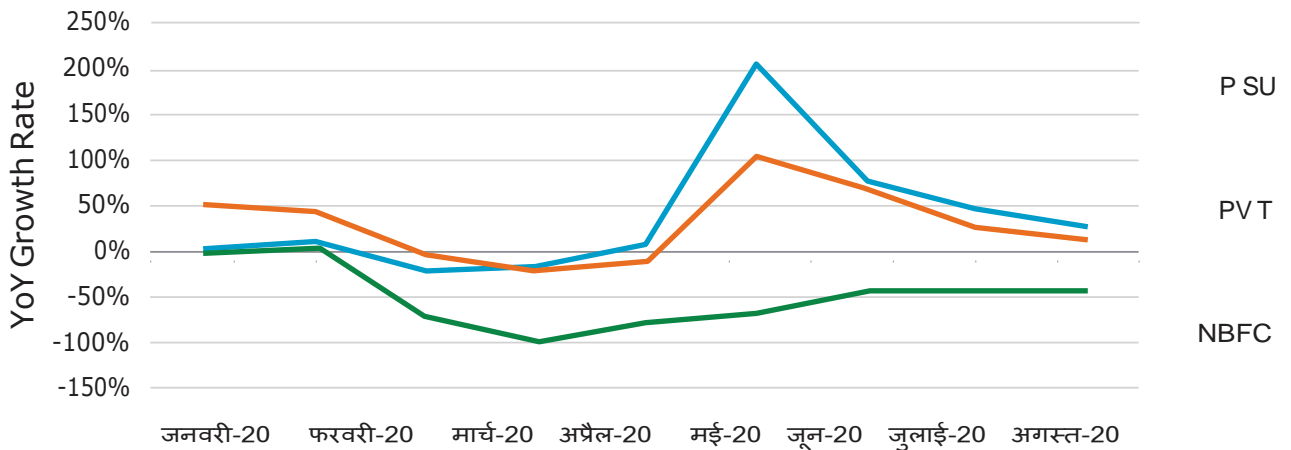
બીજું, ઈસીએલજીએસની 100% ક્રેડિટ ગેરંટીના સમર્થન સાથે તમામ ધિરાણ કર્તાઓ માં એપ્રુવલ દર વધ્યો છે. જૂન-2020 ના એપ્રુવલ દર માં પ્રારંભિક વૃદ્ધિ પછી ખાનગી બેન્કો અને એનબીએફસી ધીમે ધીમે પૂર્વ-કોવિડ-19 સ્તરમાં પાછા ફરી રહ્યા છે તેમ છતાં સાર્વજનિક ક્ષેત્રની બેન્કો પાસે તેમના પૂર્વ-કોવિડ-19 સ્તરના એપ્રુવલ દરો કરતા 2 ગણા વધારે રહેવાનું ચાલુ છે.

ચિત્ર 21: લેન્ડર કેટેગરી દ્વારા અનુક્રમિત એપ્રુવલ રેટ

પરિણામ સ્વરૂપે, જાહેર ક્ષેત્રની બેન્કોએ એમએસએમઈ લોન ઉત્પત્તિ માં સરસાઈ લીધી છે. જાન્યુ / ફેબ્રુ -2020 માં જાહેર ક્ષેત્રની બેન્કોમાં ઉપ 20% અને ખાનગી બેન્કોમાં લગભગ 50% વાય ઓ વાય ઉત્પત્તિ માં વિકાસ રહ્યો હતો. એપ્રિલ -20 થી જાહેર ક્ષેત્રની બેન્કો એ મંથ ટુ મંથ (month to month) એમએસએમઈ લોન ઉત્પત્તિ માં પ્રમાણભૂત સ્થિતિ લીધી છે.

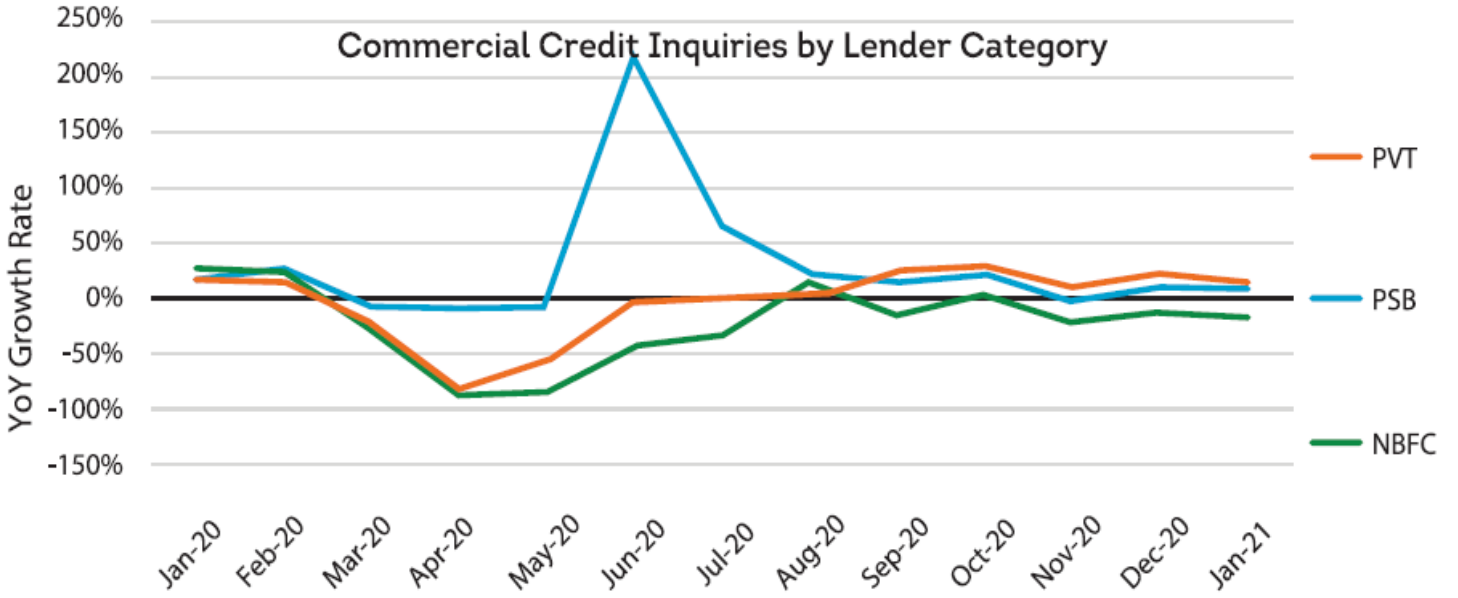
ચિત્ર 22: ધિરાણ કરતાં શ્રેણી દ્વારા ઉત્પત્તિ બેલેન્સ માં વાય ઓ વાય વૃદ્ધિ

³આ વિશ્લેષણમાં જો કોઈ ધિરાણ કર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી તપાસ 60 દિવસની અંદર લોનમાં ફેરવાઈ જાય છે તો એમએસએમઈ લોન માન્ય માનવામાં આવે છે

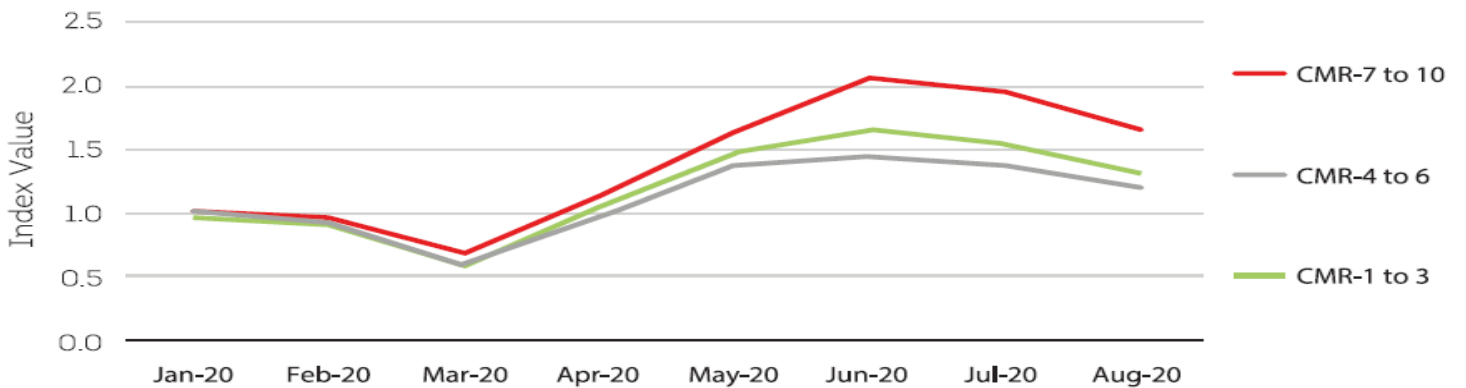
ક્રેડિટ પૂછપરછ થી નીકળેલા પ્રારંભિક સક્રિયો દર્શાવે છે કે ખાનગી બેન્કોએ એમએસએમઈ ધિરાણ માં ફરીથી સરસાઈ મેળવી લીધી છે તેમ છતાં, તેમની ક્રેડિટ પૂછપરછમાં તે મહિનાની જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોની 9% દર ની તુલનામાં ડિસેમ્બર -20 માં વાય ઓ વાય 22% નો વધારો થયો છે.

ચિત્ર 23: ધિરાણ કર્તા શ્રેણી દ્વારા વાણિજ્યિક ધિરાણ પૂછપરછ નો વાય ઓ વાય વૃદ્ધિ દર

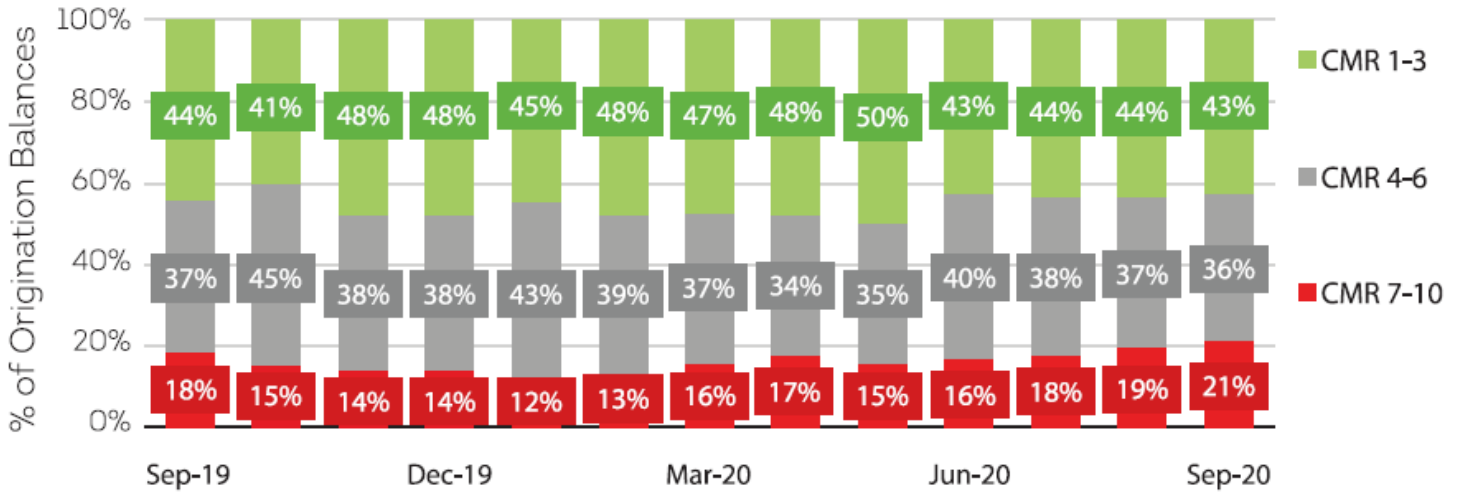
ઉચ્ચ મંજૂરી દર ના સૌથી ઊંચા લાભાથીઓ સીએમઆર 7 -10 ની સાથે ઉચ્ચતમ જોખમ ધરાવતા એમએસએમઈ સેગમેન્ટ માં થી છે. જૂન -20 માં તેમની મંજૂરી દર તેમના પૂર્વ-કોવિડ લેવલ સ્તર થી બે ગણા વધી ગયા છે. ત્યારથી, તેમના મંજૂરી દર નીચે આવી રહ્યા છે પરંતુ હજી પણ તે પૂર્વ-કોવિડ -19 સ્તર કરતાં વધુ રહ્યા છે.

ચિત્ર 24: રિસ્ક ટાયર દ્વારા અનુક્રમિત મંજૂરી દર

પરિણામે રોગચાળાના શિખર દરમિયાન અસ્થાયી ધોરણસર સ્કેલિંગ હોવા છતાં જોખમની મનોવૃત્તિ પૂર્વ રોગચાળાના સ્તરે પાછી આવી છે. સીએમઆર દ્વારા શેર કરાયેલ ઉત્પત્તિ બતાવે છે કે રોગચાળાના પ્રારંભિક સમયગાળામાં ઉચ્ચ જોખમ સીએમઆર 7-10 સેગમેન્ટ નો હિસ્સો ઘટ્યો છે અને લો રિસ્ક સેગમેન્ટ સીએમઆર 1-3 વધી ગયો છે. પરંતુ, હવે સીએમઆર દ્વારા ઉત્પત્તિનું વિતરણ પૂર્વ કોવીડ-19 સ્તર જેટલું જ છે.

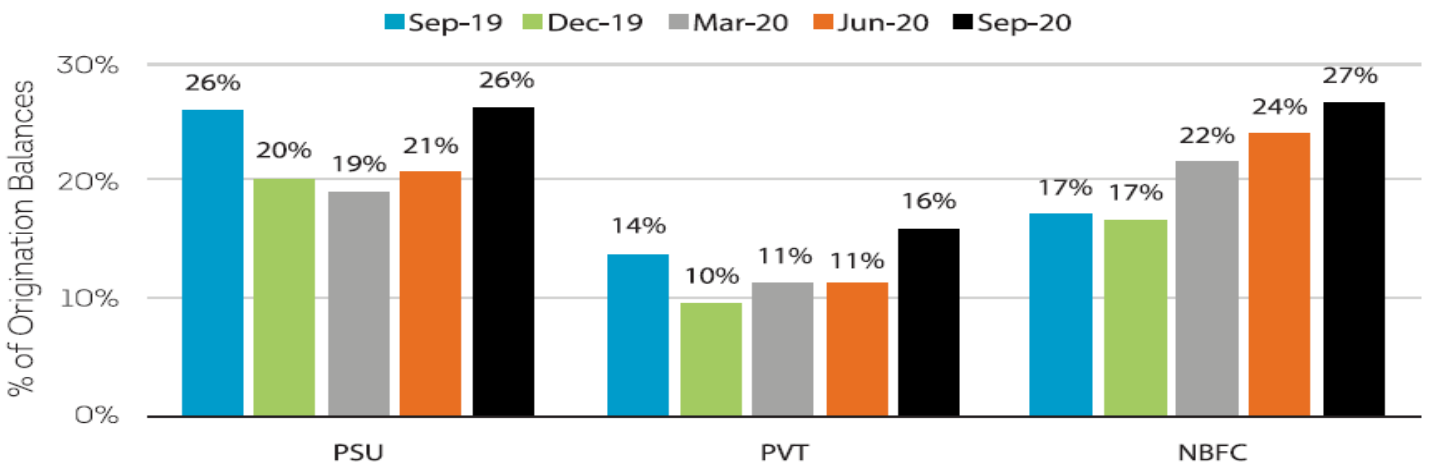
પ્રદર્શન 25: સીએમઆર દ્વારા એમએસએમઈ નું ઉદ્ભવ વિતરણ
રિસ્ક ટાપર દ્વારા ઉદભવ બેલેન્સ

પ્રાઈવેટ બેંકો અને જાહેર ક્ષેત્રની બેંકો જોખમની પ્રારંભિક સખ્તાઈ પછી હવે અગાઉની જેમ જોખમની સમાન મનોવૃત્તિ પર પછી ફરી છે. જોકે, સંભવતઃ વ્યાજ દર આર્બિટ્રેજ માં વધારા ને લીધે એનબીએફસી તેમની જોખમની મનોવૃત્તિ માં વધારો કરી રહી હોય તેવું લાગે છે.

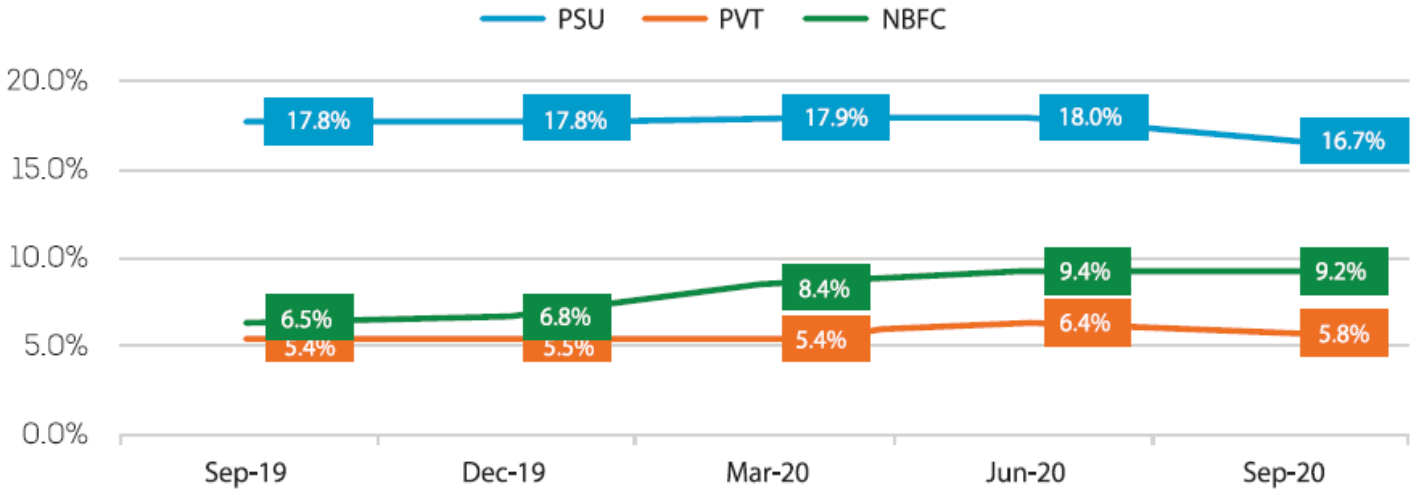
પ્રદર્શન 26: ધિરાણ કર્તા દ્વારા ઉચ્ચ જોખમ (સીએમઆર 7-10) નો ઉદ્ભવ હિસ્સો

ધિરાણ કર્તા શ્રેણી દ્વારા ઉચ્ચ જોખમ (સીએમઆર 7-10) માંથી ઉત્પત્તિ

તમામ ધિરાણકર્તાઓ માટે એમએસએમઈ સેગમેન્ટમાં એનપીએ ઘટી છે, સિવાય કે એનબીએક્સી માટે જૂન-20 ની તુલના એ સપ્ટેમ્બર-20 માં. ખાનગી બેંકોનો એનપીએ દર જૂન-20 માં 6.4% પરથી સપ્ટેમ્બર-20 માં ઘટીને 5.8% થઈ ગયો છે. જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોનો એનપીએ દર જૂન -20 માં 18% પરથી સપ્ટેમ્બર -20 માં ઘટીને 16.7 % થઈ ગયો છે પરંતુ, એનબીએક્સી એ જૂન-20 થી સપ્ટેમ્બર-20 સુધી માં સમાન એનપીએ દર દર્શાવ્યા છે. એનબીએક્સીના એનપીએ દરમાં તીવ્ર વૃદ્ધિ માટેનું એક સૌથી કારણ એમએસએમઈ ધિરાણ વૃદ્ધિ માં જાહેર કરાયેલ મંદી છે.

ચિત્ર 27: એમએસએમઈ સેગમેન્ટ માં ધિરાણ કર્તા સમૂહ ના એનપીએ દરો

ઉપ સંહાર

વર્ષ 2020 માં એમએસએમઈ ક્ષેત્ર એક અસ્થિર સવારી માંથી પસાર થયું છે. જ્યારે કોવીડ-19 ની અસર બિઝનેસ પ્રવૃત્તિ પર પડી છે, સરકાર અને આરબીઆઈ ના નક્કર પ્રતિસાદે વિકાસ ને ટેકો આપવા માટે રાહત આપી છે. વર્ષ 2020 માં ટર્નઓવર આધારિત એમએસએમઈની નવી વ્યાખ્યા, ઈસીએલજીએસનો પ્રારંભ, આપેલ મોરેટોરીયમ, પુનર્ગઠન, તાણ વાળી એમએસએમઈ યોજના અને ચાલુ ખાતા ખોલવાની માર્ગદર્શિકા ઓ જોવામાં આવી.. જેમ જેમ આપણે 2021 માં આગળ વધીશું અહીંથી આગળ સંપૂર્ણ નવી મુસાફરીની શરૂઆતની અપેક્ષા છે. એમએસએમઈ ધિરાણ ના આ મોહક બિંદુએ આપણે કેટલાક ઉભરી રહેલા ચિહ્નો જોઈ રહ્યા છીએ જે એમએસએમઈ ધિરાણ ના ભાવિ માર્ગને નિર્ધારિત કરશે:

• ધિરાણ માંગ ફરીથી પૂર્વ-કોવિડ સ્તર પર આવી ગઈ છે, જે ઈસીએલજીએસની આત્મનિર્ભર પહેલ દ્વારા સમર્થિત છે. જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોએ રોગચાળા માં ઈસીએલજીએસમાં 100% ક્રેડિટ ગેરંટી સમર્થિત એમએસએમઈઓને ધિરાણ આપવામાં વેગ આપીને પ્રારંભિક લાભ લીધો હતો. ઈસીએલજીએસની પ્રકૃતિને કારણે 2020 એ ઈટીબી સેગમેન્ટમાં ક્રેડિટ ધિરાણ નો ઊંડો પ્રવેશ જોવાયો છે. અને ઓછા કડક તથા ટૂંકા લોકડાઉનને કારણે, નોન-મેટ્રો પ્રદેશો ધિરાણ ના પુનરુત્થાન તરફ આગળ વધી રહ્યા છે

* સીએમઆરમાં ઊંચા ડાઉનગ્રેડના રૂપ માં જોખમ વધારવાના સંકેતો બહાર આવી રહ્યા છે. આ ડાઉનગ્રેડ એ એમએસએમઈ સેગમેન્ટના પિરામિડ વિભાગના તળિયા માટે અને ગ્રાહકના વિવેકપૂર્ણ ખર્ચવાળા ક્ષેત્રોમાં વધારે છે. એનપીએ દર હાલના તબક્કે સમતલ છે, પરંતુ માર્ગદર્શિકા ઓ ઉદભવતા તે બદલાઈ શકે છે

• એમએસએમઈ પ્રોફાઇલ અને ધિરાણની ગતિશીલતા બદલાઈ ગઈ છે. સરેરાશ લોન સાઈઝમાં માત્ર ઈટીબી સેગમેન્ટમાં જ નહીં પરંતુ એનટીબી સેગમેન્ટમાં પણ ઘટાડો થયો છે. સમગ્ર બોર્ડમાં મંજૂરી દર વધ્યો, સૌથી વધુ લાભાર્થીઓ ઉચ્ચ જોખમવાળા એમએસએમઈ છે. જ્યારે ખાનગી બેંકો અને એનબીએફસી પૂર્વ-કોવિડ મંજૂરી દર પર પાછા આવી રહ્યા છે, પીએસબી તેમના પૂર્વ-કોવિડ સ્તરની તુલનામાં બમણા મંજૂરી દર ઉપર રહ્યા છે. જોખમની મનોવૃત્તિ ફરીથી સામાન્ય સ્તરે શરૂ થઈ છે. જો કે, એનબીએફસી વધુ જોખમ સ્વીકારી રહ્યા છે.

અસ્વીકૃતિ

આ એમએસએમઈ પલ્સ રિપોર્ટ (અહેવાલ) ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ લિમિટેડ (TU CIBIL) દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. રિપોર્ટ એક્સેસ કરીને અને ઉપયોગ કરીને વપરાશકર્તા આવા ઉપયોગને અસ્વીકરણ ને પાત્ર તરીકે કબૂલે છે અને સ્વીકારે છે. આ અહેવાલ નોંધપાત્ર રીતે માહિતીના જોડાણ પર આધારિત છે જે ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ ના સભ્ય ક્રેડિટ સંસ્થાઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ છે. જ્યારે ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ રિપોર્ટ તૈયાર કરવામાં વ્યાજબી કાળજી લે છે, ક્રેડિટ સંસ્થાઓ દ્વારા તેને સુપરત કરવામાં આવેલી અચોક્કસ અથવા અપૂરતી માહિતીને કારણે ચોકસાઈ, ભૂલો અને / અથવા ત્રુટીઓ માટે ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ જવાબદાર રહેશે નહીં. વધુમાં ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ કોઈપણ વિશિષ્ટ હેતુ માટે રિપોર્ટમાં ની માહિતી ની પર્યાપ્તતા અથવા સંપૂર્ણતા અને / અથવા તેની યોગ્યતાની બાંધકારી આપતું નથી, અથવા તો રિપોર્ટ પરની કોઈપણ એક્સેસ અથવા નિર્ભરતા માટે ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ જવાબદાર નથી અને આવી બધી જવાબદારી નો ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ સ્પષ્ટપણે અસ્વીકાર કરે છે. આ અહેવાલ એ કોઈપણ અરજી, ઉત્પાદન ની અસ્વીકાર / ઈનકાર અથવા સ્વીકાર કરવાની અથવા (i) ધિરાણ આપવું કે નહીં (ii) સંબંધિત વ્યક્તિ / એન્ટિટી સાથેના કોઈપણ નાણાકીય વ્યવહારમાં દાખલ થવા અથવા દાખલ કરવા માટે ટ્રાન્સ યુનિયન સીબીલ દ્વારા ભલામણ નથી. અહેવાલમાં સમાવિષ્ટ માહિતી સલાહની રચના કરતી નથી અને વપરાશકર્તાએ આ અહેવાલમાં સમાવિષ્ટ માહિતીના આધારે કોઈપણ નિર્ણય લેતા પહેલા બધા જરૂરી વિશ્લેષણ કરવા જોઈએ જે તેના મંતવ્ય મુજબ વિવેકપૂર્ણ છે. આ અહેવાલનો ઉપયોગ ધિરાણ માહિતી કંપનીઓ (રેગ્યુલેશન) નિયમ, 2006 ની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત છે. પૂર્વ મંજૂરી વગર આ અહેવાલ ના કોઈપણ ભાગ ને કોપી, પરિભ્રમણ કે પ્રકાશિત કરવામાં આવશે નહિ.

 TransUnion CIBIL

TransUnion CIBIL Limited
[Formerly: Credit Information Bureau (India) Limited]
CIN: U72300MH2000PLC128359

P: 6638 4600
F: 6638 4666
W: transunioncibil.com